SPRAWOZDANIE
DYREKCJI
PAŃSTW. GIMNAZJUM ŚW. MARJI MAGDALENY
W POZNANIU
ZA ROK SZKOLNY 1927/28

»Litterae posteritatis causa repertae sunt, quae subsidio oblivioni esse possent.«

POZNAŃ 1928
DRUKARNIA ROLNICZA P. G. W POZNANIU
NAKŁADEM UCZNIÓW

SPRAWOZDANIE
DYREKCJI
PAŃSTW. GIMNAZJUM ŚW. MARJI MAGDALENY
W POZNANIU
ZA ROK SZKOLNY 1927/28

»Litterae posteritatis causa repertae sunt, quae subsidio oblivioni esse possent.«

POZNAŃ 1928
DRUKARNIA ROLNICZA P. G. W POZNANIU
NAKŁADEM UCZNIÓW

2

Główny budynek Państwowego Gimnazjum Św. Marji Magdaleny w Poznaniu

I. KRONIKA ZAKŁADU

Rok szkolny 1927/28 zaczął się nabożeństwem dnia 1. września 1927.

Podczas wakacyj przeprowadziło się odmalowanie wszystkich sal, gruntowną naprawę pieców i wiele robót około dachów, murów i żelaznych bram, kosztem 7 140 zł z taksy administracyjnej. Z budżetu państwowego dostaliśmy na budynki 3 000 zł i za to odnowiło się część dachu na kościele.

Na administrację budynku i na pomoce naukowe czerpało się fundusze tylko z opłaty szkolnej uczniów. Wyjątkowo w tym roku dostaliśmy od Ministerstwa Oświaty jednorazowo 4 000 zł na powiększenie bibljoteki uczniów.

Opłata szkolna obejmowała w I. półroczu 1927/28 takie pozycje:

a) taksa wstępna jednorazowo 3 zł od każdego nowo przyjętego ucznia.

b) na zabawy ruchowe po 2 zł. (Dało to 1020 zł; z tego odesłaliśmy do Min. Ośw. 255 zł, reszta zaś pozostała na potrzeby szkoły.)

c) za zużycie urządzenia szkolnego po 30 zł. (Z tego tytułu wpłacili uczniowie 11 940 zł, które w całości weszły do Skarbu Państwa.)

d) taksa administracyjna po 25 zł dała 9 475 zł, i to zostało w całości na potrzeby szkoły u nas. —

Uczniów niezamożnych, a uczących się dobrze, można było uwolnić zupełnie od opłaty pod c) w ilości 10% ogółu uczniów, a nadto od połowy tej opłaty w ilości nieograniczonej. Na tych samych warunkach można też było uwolnić zupełnie od opłaty pod d) 25% ogółu uczniów.

W II. półroczu 1927/28 uproszczono rachubę o tyle, że obok wpisowego istniała tylko jedna opłata szkolna w kwocie 55 zł za jedno półrocze. Z tego pozostawiono szkole 22,50 zł, resztę zaś odsyła się do Skarbu Państwa. Można uwolnić w zupełności 10% ogółu uczniów, a od połowy ilość nieograniczoną. Uczniowie wpłacili ogółem 22 522,50 zł, z czego przypadło szkole 9 213,75 zł.

Egzamin wstępny do klasy pierwszej przeprowadziło się w dniach 22—25. czerwca 1927. Egzaminowano 72 kandydatów. Egzamin zdało pomyślnie 53 (76.4%).

Egzamin wstępny do klas wyższych składano dnia 28 czerwca. Zgłosiło się kandydatów 8, a z nich 5 przyjęto do gimnazjum. Z wyjątkowych powodów pozwoliło Kuratorjum dwu uczniom zdawać egzamin wstępny w styczniu; obaj weszli też do gimnazjum.

Na początku roku szkolnego było uczniów 510. W ciągu roku przybyło jeszcze 4. Umieściło się ich w 18 klasach.

Nauka odbywała się przez cały rok bez znaczniejszych zaburzeń w porządku dziennym. Jako nieprzewidywane silniejsze utrudnienie w zwykłym planie czynności szkolnych trzeba jednak zapisać fakt przeniesienia prof. Dra M. Michałkiewicza do Skierniewic pod koniec listopada, bez równoczesnego zastąpienia go nauczycielem tak wypraktykowanym, aby mógł objąć naukę po nim bezpośrednio. Nadto zaś »vis maior« narzuciła szkole dłuższą nieobecność nauczycieli w tych wypadkach:

1. Dr. Dreżepolski był w październiku przez 16 dni na urlopie, potem od 9. listopada do 4. grudnia chorował, a od 4. do 11. maja był na kursie przyrodników.
2. Prof. Namysł nie przychodził do szkoły niemal przez 5 tygodni przed Bożem Narodzeniem z powodu zakaźnej choroby w domu.
3. Prof. Węgrzynowicz nie przychodził do szkoły przez 2 tygodnie w lutym, również z powodu zakaźnej choroby w domu.
4. X. Skórnicki z powodu złego stanu zdrowia nie był w szkole przez kilka dni w grudniu i przez tydzień w styczniu.
5. X. Janicki chorował od 18. listopada do końca grudnia.
6. Dr. Proniewski chorował przez tydzień w listopadzie, a także kiedy indziej zapadał na zdrowiu na czas krótszy.
7. Prof. Bocheński chorował przez tydzień w marcu, a także poza tem zapadał na zdrowiu.
8. Sauter chorował 10 dni w kwietniu.
9. Prof. Vogel w maju nie przychodził przez 9 dni z powodu kursu przyrodniczego i choroby.
10. Także kilku innych nauczycieli chorowało przez czas krótszy.
11. Było też dość zamętu, gdy się oczekiwało nowo mianowanych nauczycieli wśród roku lub gdy władze przełożone kazały nauczycielom wykonywać inne obowiązki poza szkołą a podczas nauki w szkole.

Nieobecnych nauczycieli można było zastępować tylko na niewielu stosunkowo lekcjach; najczęściej puszczało się uczniów wcześniej do domu lub też kazało się im przychodzić później na naukę. Odbijało się to ujemnie na karności uczniów i na regularności pracy, tak ważnym czynniku wychowawczym.

Zdrowie uczniów było naogół dobre, a wypadki poważniejszego zachorowania były nieliczne. Więcej o tem pisze się dalej, w sprawozdaniu lekarza szkolnego.

Na naukę przychodzili uczniowie naogół regularnie. Tylko liczba spaźniających się na naukę nie zmalała. Zdarzało się to przeważnie dzieciom z domów zamożniejszych i mieszkających w pobliżu szkoły.

Karności wewnątrz zakładu nie wiele można zarzucić. Kar poważniejszych niemal się nie stosowało, ani też nie wydalono nikogo za złe sprawowanie się.

Z powodu zupełnego zaniedbania się w nauce i braku widoków na poprawę wydalono po I. półroczu 7 uczniów, a kilku rodzice odebrali ze szkoły dobrowolnie przed okresem promocyjnym.

28. października mówił do uczniów klas wyższych prof. Michałkiewicz o twórczości literackiej i o zasługach narodowych Adama Asnyka (w łączności z 30-tą rocznicą zgonu poety).

29. października, w łączności z zapowiedzianą na 1. listopada manifestacją narodową ku czci Nieznanego Żołnierza, przemówił do uczniów na boisku Dyrektor, poczem młodzież stała przez 2 minuty w uroczystem milczeniu, a wreszcie odśpiewała »Boże, coś Polskę«.

31. października nie było nauki na zarządzenie Minist. Oświaty. W ten sposób w połączeniu z dniami świątecznemi 30. października, 1. i 2. listopada wytworzyły się czterodniowe ferje. Zato ferje Bożego Narodzenia były o jeden dzień krótsze.

11. listopada, jako w dzień święta odzyskania wolności i państwowości polskiej, nie było nauki. Uczniowie byli na wspólnem nabożeństwie, a nadto wysłuchali okolicznościowych przemówień nauczycieli. Do starszych mówił prof. Tarnawski, do młodszych zaś prof. Michałkiewicz.

29. listopada zamiast pierwszej lekcji było nabożeństwo żałobne za wszystkich, którzy w latach niewoli przelali krew za wolność narodu.

Ferje świąt Bożego Narodzenia trwały od 23. grudnia do 2. stycznia, a więc przez 11 dni.

5. stycznia mówił do starszych uczniów w auli szkolnej prof. Krzyżanowski o życiu i zasługach generała Bema.

30. stycznia otrzymali uczniowie świadectwa półroczne, poczem nastąpiły 3 dni wolne od nauki. W ten sposób przeszliśmy z trymestrów na półrocza.

Zmarł 4. lutego 1928 † uczeń klasy VIII-mej

Alfons Trybus.

Pogrzeb odbył się 8. lutego, msza żałobna 10. lutego 1928.

Zmarły był naszym uczniem od kwietnia 1918 roku t. j. przez cały tok swego studjum gimnazjalnego. W roku ubiegłym był już w klasie VIII, ale z powodu choroby przestał chodzić do szkoły w listopadzie i nie zgłosił się do matury. W roku bieżącym był ponownie w klasie VIII, ale tylko przez kilka dni. Spokojny, szlachetny i obowiązkowy. Marzył o stanie kapłańskim i z tej też pobudki był pilnym i pożytecznym członkiem chóru katedralnego. Gruźlica jednak zebrała wcześniej swoje żniwo. — Stroskanym Rodzicom zasyłamy ponownie wyrazy współczucia i pociechy.

Zmarły niech spoczywa w pokoju!

---

22. lutego t. j. w Środę Popielcową zamiast dwu pierwszych lekcyj byli uczniowie w kościele na mszy i na obrzędzie posypywania głów popiołem.

29. marca wystąpił nasz chór gimnazjalny w auli Uniwersytetu wobec uczniów i zaproszonej publiczności z oratorjum »Siedem słów Chrystusa« Th. Dubois'a. Chór wyćwiczył i kierował nim nauczyciel śpiewu, p. Rosenberg. Partje solowe wykonały osoby zaproszone z poza szkoły. Występ raczył zaszczycić swą obecnością J. E. X. Kardynał Hlond.

Ferje Wielkanocne trwały od 4. do 16. kwietnia t. j. przez 13 dni.

3. maja święciliśmy rocznicę narodową nabożeństwem uroczystem.

Matura zwyczajna naszych uczniów odbyła się: a) pisemna 4, 5. i 7. maja, b) ustna 10—16. maja. Więcej o tem w dalszym, osobnym rozdziale.

Ferje Zielonych Świąt trwały przez 5 dni t. j. od 26. do 30. maja.

2. czerwca było szkolne święto sportowe; więcej o tem w dziale o wychowaniu fizycznem.

Spowiedź z komunją św. odprawili uczniowie 3 razy: 13. i 14. września w łączności z rekolekcjami, — 18. i 19. stycznia, — 19. i 20. kwietnia.

Pierwszą komunję św. przyjęło 10 uczniów najmłodszych dnia 17. maja.

Bierzmował 69 uczniów Najprzew. X. Biskup Radoński w kościele szkolnym dnia 20. maja.

Dwa razy w tygodniu w miesiącach letnich przed nauką odprawiało się w kościele szkolnym **mszę św. dla uczniów.**

Wizytacja szkoły. 1. Generalny wizytator wychowania fizycznego, Walerjan **Sikorski** wizytował nas dnia 26. i 27. października. — 2. Wizytator okręgowy, Dr. Stanisław **Węckowski** dnia 3, 4. i 5. listopada był na 21 lekcjach, zbadał prace pisemne uczniów i odbył z nauczycielami konferencję powizytacyjną. — 3. Wizytatorowie generalni Kazimierz **Wójcicki** i Dr. Wacław **Jezierski** byli u nas na 11 lekcjach języka polskiego, j. łacińskiego i geografji dnia 28. listopada. — 4. Wizytator Arcybiskupi X. Dr. Jan **Noryśkiewicz** wizytował 3 lekcje religji katolickiej dnia 22. marca.

Dobrowolne składki uczniów za zgodą i na zachętę Władz: a) na pomnik A. Mickiewicza w Wilnie złożono 172,21 zł — b) na obozy letnie przysposobienia wojskowego 123,— zł — c) na Instytut Radowy im. Marji Curie-Skłodowskiej w Warszawie 100,— zł — d) Komitetowi budowy »Domu Żołnierza K. O. P.« w Mizoczu na Wołyniu 15,— zł — e) Towarzystwu Szkoły Ludowej w Krakowie jednorazowo 30,— zł (za kalendarzyki na rok 1928) — f) Tow. Czytelń Ludowych w Poznaniu jako dar narodowy »3. Maja« 164,92 zł — g) na zakupno pianina dla szkoły (na odezwę Komit. Rodzicielskiego) 881.— zł — h) na druk tego Sprawozdania 622.— zł.

Poza szkołą uczestniczyli uczniowie gremjalnie pod przewodnictwem nauczycieli w takich publicznych obchodach i widowiskach: 30. września oglądało wielu uczniów film misyjny — 4. listopada byli uczniowie klas wyższych na wystawie przeciwgruźliczej i na wyświetlaniu wspaniałego filmu przeciwgruźliczego — 12. listopada kilkudziesięciu uczniów było na jeneralnej próbie oratorjum »Św. Franciszek« Edgara Tinela — 13. listopada, w dzień Św. Stanisława Kostki, bardzo wielu uczniów przyłączyło się do ogólnego obchodu święta młodzieży katolickiej w mieście — 11. i 18. lutego cała szkoła oglądała propagandowy film »Prastare Wilno« — 19. lutego kilkudziesięciu uczniów było na uroczystości papieskiej — 27. marca cała szkoła oglądała film religijny »Król Królów« — 24. kwietnia więcej niż stu uczniów było na występie zespołu artystycznego »Żywe Słowo« (deklamacje solowe i chórowe najlepszych naszych utworów poetyckich) — 16. maja cała szkoła była na wyświetlaniu filmu »Życie Mojżesza«.

28. czerwca zakończono rok szkolny uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw rocznych.

POŚWIĘCENIE SZTANDARU SZKOLNEGO

Dnia 24. maja 1928 odbyło się uroczyste poświęcenie sztandaru szkolnego.

Inicjatywę do nabycia sztandaru dał X. Leon Skórnicki, który przez blisko dwa lata zbierał datki uczniów, a potem zajął się uzyskaniem artystycznego wzoru i wykonaniem go zawodowem. Wzór był łaskaw obmyśleć bezinteresownie WP. Roguski, nauczyciel Szkoły Zdobniczej w Poznaniu. Według dostarczonego wzoru wykonała sztandar poznańska pracownia haftów p. Gramlewiczowej. Sztandar ma kształt kwadratu o boku 120 cm. Na jednej jego stronie jest na amarantowem tle stylizowany orzeł zygmuntowski, ze złotą koroną i ze złotym napisem wkoło: »Gym. ad S. Mariam Magdalenam. Posnaniae 1573—1928«. Na drugiej zaś stronie na żółtawem tle widnieje obraz Matki Boskiej Częstochowskiej wśród stylizowanych kwiatów, a w rogach Mickiewiczowskie hasło: »Ojczyzna, Nauka, Cnota«.

Uroczystość zaczęła się częścią kościelną w kościele szkolnym. Złożyło się na nią przemówienie z ambony i sam akt poświęcenia przez Przewiel. X. Prałata Antoniego Stychla, tudzież suma, celebrowana przez Przew. X. Radcę Juljana Janickiego wśród śpiewu chóru szkolnego. Przed opuszczeniem kościoła odśpiewali wszyscy obecni »Boże, coś Polskę«.

Rodzicami chrzestnymi byli WPani Ratajska, Prezydentowa Miasta, jako matka 2 uczniów naszych i jaka żona prezesa Komitetu Rodzicielskiego, tudzież WPan B. Chrzanowski, kurator okręgu szkolnego i prezes Towarzystwa byłych uczniów naszej szkoły. Ze sfer rodzicielskich przybyli do kościoła wszyscy członkowie Komitetu Rodzicielskiego i około 100 osób innych. Było też kilkanaście osób z pośród dawniejszych uczniów tej szkoły. Najmłodsza filja nasza, dziś samodzielne Gimnazjum św. Jana Kantego, było reprezentowane przez WPana Dyrektora Zakładu, P. T. Delegatów Grona nauczycielskiego i Deputację uczniów z sztandarem.

Po nabożeństwie zgromadzili się wszyscy uczestnicy uroczystości w auli szkolnej. Tutaj chór szkolny odśpiewał F. Nowowiejskiego hymn »Ufajcie...«. Potem przemówił WPan Dr. Józef Pomorski imieniem rodziców, a ojciec chrzestny sztandaru WPan Kurator B. Chrzanowski jako zwierzchnik szkoły i jako dawny uczeń. Obaj mowcy podnosili doniosłość wychowawczą uroczystości i oddawali sztandar szkole. Na koniec Dyrektor szkoły dziękował za dar tak wspaniały materjalnie i tak cenny wychowawczo, tudzież za tak liczny udział w święcie szkolnem; dalej zaś wyjaśniał młodzieży doniosłość uroczystości i płynące stąd zobowiązania moralne, a na ostatku przyjął ślubowanie chorążego, wyrażone trzykrotnem »tak« na następujące trzy pytania:

»Przedstawicielu całej młodzieży naszej, Chorąży, czy nosząc ten sztandar, czułbyś, iż koledzy Twoi młodsi i starsi chcą być rycerzami z pod tego znaku?«

»Czy wytrwają w tem postanowieniu?«

»Czy zawsze uszanują ten sztandar i okryją go chwałą?«

Formułka wręczenia sztandaru opiewała: »Skoro tak, skoro po trzykroć tak, weźmij go i noś przed nimi!« Tu chorąży przykląkł, ucałował sztandar i wziął go w swoje ręce. Zakończono tę część obchodu ogólnym śpiewem »Roty« Konopnickiej. (Pierwszym chorążym został Stefan Jańczak, giermkami zaś Zenon Bogajewski i Bohdan Szulc. wszyscy z klasy VII-mej.)

Popołudniu wystąpiła Szkoła wobec młodzieży i szerszej publiczności w Teatrze Polskim. Tutaj najpierw chór szkolny odśpiewał kantatę Jana Galla: »Niech uderzą pieśni wieszcze...«. (Chór śpiewaków do wszystkich występów wyćwiczył nasz nauczyciel śpiewu, p. Rosenberg.) Potem p. prof. Biliński stosownem przemówieniem wprowadził widzów w zrozumienie tragedji starożytnej. Wreszcie odegrano Sofoklesową »Antygonę« w tłumaczeniu K. Morawskiego. Tragedją zajmowali się nauczyciele nasi, pp. prof. Biliński i prof. Węgrzynowicz. Role męskie i występy choralne objęli uczniowie klas VIIb i VIIIR, dla ról zaś kobiecych pozyskało się Panie Artystki Teatru Polskiego. Ostateczną reżyserję była łaskawa objąć WPani Szczurkiewiczowa, artystka i dyrektorowa Teatru. Słowo Sofoklesowe

miało nadzwyczajne powodzenie. Niebywałe bowiem skupienie duchowe i bezwzględna cisza towarzyszyły całemu przedstawieniu. Po przedstawieniu zaś słyszało się bardzo wiele znamiennej reakcji zarówno u starszych, jak u młodych, mniej na grę amatorów, głównie zaś na sam dramat. Cała widownia była jak najszczelniej wypełniona widzami, a około 150 osób nie mogło już otrzymać biletów wstępu. Dla upamiętnienia samego faktu, jak nie mniej dla cichego zadowolenia »aktorów« zapisuje się tu po nazwisku całą obsadę Antygony:

Antygona	p. Królikowska	artystki Teatru Polsk.
Ismena	p. Halszka Liebekówna	
Eurydyka	p. Jadwiga Nowakowska,	uczenica szkoły dram.
Kreon	W. Stankiewicz, VIII R	
Strażnik	Z. Lissowski, VIII R	
Hajmon	A. Robiński, VIII R	
Tejrezjasz	A. Niebieszczański, VII b	
Posłaniec pierwszy . . .	A. Leitgeber, VIII R	
Posłaniec drugi	M. Konieczny, VIII R	
Przodownicy chóru . . .	Z. Jordan, VIII R, i S. Jańczak, VII b.	

Pieniężna strona uroczystości zamyka się w następującem zestawieniu:

Dochody:	Zbiórka na sztandar wśród uczniów i odsetki od lokowanej gotówki	1600,— zł
	Bilety wstępu do teatru	1114,— »
	Naddatki WP. Ratajskiej, WP. B. Chrzanowskiego i WP. Dra Sajdaka	230,— »
	Razem	2944,— zł
Wydatki:	Sztandar z dodatkami	1705,16 zł
	Koszt całego przedstawienia	738,84 »
	Razem	2444,— zł

Nadwyżka 500,— zł przejdzie w całości do naszego Funduszu jubileuszowego.

Opis uroczystości zamyka Dyrektor ponownem publicznem podziękowaniem wszystkim osobom, które raczyły przyczynić się do niej łaskawym swym udziałem bezpośrednim lub pośrednim.

II. PERSONEL SZKOLNY

NA KOŃCU ROKU SZKOLNEGO 1927/28

A) Dyrektor:

1. **Ostrowski Dezydery** uczył łać. VIII R i gr. IV b, razem 13 godzin tygodniowo.

B) Nauczyciele etatowi:

2. **Abgarowicz Kazimierz,** gosp. kl. I b, uczył pol. II a, łać. I b, V a, gr. VIII b, razem 21 godz. tyg.
3. **Biliński Jan,** gosp. kl. VII b, uczył pol. VII b, VIII a, R, prop. filoz. VII a, b, VIII a, b, razem 19 godz. tyg.
4. **Bocheński Jan,** zawiadowca zbioru przyborów do nauki rysunku, uczył rysunku w 11 oddziałach kl. I—V i pisma w kl. I a, b, razem 26 godz. tyg.
5. **Dr. Dreżepolski Roman,** zawiadowca zbiorów przyrodniczych, gosp. kl. III a, uczył matem. I a, natur. I a, II a, III a, VI a, VII a, b, razem 22 godz. tyg.
6. **Dubas Franciszek,** gosp. kl. VIII a, uczył łać. III b, c, VIII a, gr. VIII a, razem 21 godz. tyg.
7. **Dr. Huss Józef,** zawiadowca zbioru i pracowni fizykalnej, gosp. kl. VIII b, uczył matem. III a, VI a, b, VIII a, b, fiz. VIII a, b, razem 21 godz. tyg.
8. **X. Janicki Juljan,** kawaler krzyża oficerskiego orderu »Polonia Restituta«, radca konsystorjalny a. h., uczył rel. IV b, V b, VI b, VIII b, R, razem 10 godz. tyg. (zniżka zajęcia na rok 1927/28 w myśl art. 37 Ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli z 1. lipca 1926 — reskr. Min. W. i O. P. z 30. sierpnia 1927 Nr. II. 12198), a nadto wygłaszał egzorty świąteczne.
9. **Konieczny Mieczysław,** opiekun drużyn harcerskich, gosp. kl. II b, uczył pol. V b, franc. II b, V b, VI b, VII b, VIII a, b, R, razem 26 godz. tyg.
10. **Krzyżanowski Karol** uczył historji i geografji I a, III a, IV a, V b, VI a, b, VIII a, razem 30 godz. tyg.
11. **Namysł Stanisław,** zawiadowca bibljoteki dla uczniów, gosp kl. VI a, uczył pol. V a, VI a, b, VII a, VIII b, razem 19 godz tygodniowo.

12. **Odroń Jan,** gosp. kl. VIb, uczył łać. VIa, b, gr. VIb, VIII R, razem 23 godz. tyg.
13. **Ostrowski Mieczysław,** gosp. kl. IIIb, uczył matem. IIa, b, IIIb, c, IVa, Vb, VIIa, b, razem 22 godz. tyg.
14. **Pertek Kazimierz,** gosp. kl. IIa, uczył łać. IIa, b, Vb, gr. VIa, niem. IVa, b, razem 25 godz. tyg.
15. **Dr. Proniewski Bolesław,** gosp. kl. Vb, uczył łać. IIIa, IVa, gr. IVa, Vb, razem 22 godz. tyg.
16. **Rosenberg Jan** uczył śpiewu Ia, b, IIa, b, IIIa, b, c, gimnastyki Ia, b, IIa, b, prowadził chór szkolny, razem 26 godz. tyg.
17. **Sędzierski Leonard,** gosp. kl. Ia, uczył łać. Ia, niem. IIIa, b, c, Va, b, VIa, b, razem 23 godz. tyg.
18. **X. Skórnicki Leon** uczył religji Ib, IIa, b, IIIb, c, IVa, Va, VIa, VIIa, b, VIIIa, razem 23 godz. tyg., a nadto wygłaszał egzorty świąteczne.
19. **Stankiewicz Bronisław,** gosp. kl. Va, uczył łać. VIIa, VIIIb, gr. Va, razem 18 godz. tyg.
20. **Tarnawski Aleksander,** zawiadowca zbioru map i obrazów, gosp. kl. VIIa, uczył geogr. IIa, historji i geogr. Va, VIIa, b, VIIIb, R, razem 22 godz. tyg.
21. **Urbański Bronisław,** gosp. kl. IVa, uczył pol. Ib, IVa, franc. IIa, IIIa, Va, VIa, VIIa, razem 26 godz. tyg.
22. **Vogel Paweł,** gosp. kl. IIIc, uczył matem. Ib, natur. Ib, IIb, IIIb, c, VIb, razem 22 godz. tyg.
23. **Wantuch Andrzej,** kancelaryjny pomocnik dyrektora, zawiadowca bibljoteki nauczycielskiej, gosp. kl. IVb, uczył łać. IVb, VIIb, gr. VIIa, b, razem 21 godz. tyg.
24. **Węgrzynowicz Marjan,** gosp. kl. VIII R, uczył matem. IVb, Va, VIII R, fiz. VIIa, b, VIII R, razem 18 godz. tyg.
25. **Woiński Juljan,** zawiadowca sali gimnastycznej, kierował gimnastyką uczniów od kl. IIIa wzwyż i hufcem szkolnym przez 30 godzin w tygodniu, a nadto w 5 miesiącach letnich popołudniowemi zabawami uczniów przez 10 godzin w tygodniu.

Uwaga: Kwestji tytułu »profesora«, należnego nauczycielom stałym z wyższemi studjami i z egzaminem nauczycielskim w myśl art. 8 Ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli z 1. lipca 1926, dotąd nie załatwiło Ministerstwo W. R. i O. P.

C) Nauczyciele kontraktowi:

26. **Machnikowski Sylwester** uczył hist. IIa, hist. i geogr. Ib, IIb, IIIb, c, IVb, razem 25 godz. tyg.
27. **Sauter Wiesław** uczył pol. Ia, IIb, IIIa, b, c, IVb, razem 23 godz. tyg.
28. **X. Skórnicki Michał** uczył religji Ia, IIIa, razem 5 godz. tyg.
29. **Zarach Alfons** uczył franc. IIIb, c, IVa. b, razem 16 godz. tyg.

D) Lekarz szkolny:

30. **Dr. Karchowski Jan,** radca sanitarny.

E) Służba szkolna:

31. **Malinowski Teodor,** pedel prowizoryczny.
32. **Mendus Michalina,** kontraktowa pomocnica pedla.

Zmiany w porównaniu z rokiem 1926/27:

1. **Dr. Michałkiewicz Mieczysław** przeniesiony na równorzędne stanowisko do Gimnazjum im. B. Prusa w Skierniewicach z dniem 15. listopada 1927; aż do tego dnia uczył pol. IIIc, IVb, VIb, VIIIa, R, prop. filoz. VIIa, b, razem 22 godz. tyg.
2. **Dr. Pollak Roman** był dalej na bezpłatnym urlopie celem wykładania na uniwersytetach w Poznaniu i w Rzymie, a z dniem 1. lutego 1928 przestał należeć do naszego zakładu, gdyż został mianowany nadzwyczajnym profesorem uniwersytetu w Poznaniu.
3. **Dr. Prorok Bolesław** zmienił nazwisko rodowe na »Proniewski« (Min. Spraw Wewn. 18. V. 1927 Nr. IV A C. 5285/5 — Wojewoda Poznański 2. XI. 1927 Nr. I. 29932).
4. **Machnikowski Sylwester** ponownie zakontraktowany na cały rok szkolny 1927/28 z powodu braku nauczyciela etatowego do nauki historji.
5. **Sauter Wiesław,** kandydat stanu nauczycielskiego, zakontraktowany na czas od 1. XII. 1927 do 30. VI. 1928 dla objęcia nauki języka polskiego po zabraniu od nas Dra M. Michałkiewicza.
6. **Zarach Alfons,** kandydat stanu nauczycielskiego, zakontraktowany na czas od 20. IX. 1927 do 30. VI. 1928 w następstwie zniżenia wymiaru zajęć X. J. Janickiemu.
7. **X. Skórnicki Michał,** mansjonarz kolegjaty św. M. Magdaleny w Poznaniu, zakontraktowany na czas od 9. II. do 30. VI. 1928 w następstwie zniżenia wymiaru zajęć X. J. Janickiemu.

III. NAUKA

1. Plan nauki.

Zakład nasz jest pełnem gimnazjum klasycznem typu dawnego czyli 8-klasowem z nauką języka łacińskiego od kl. I i jęz. greckiego od kl. IV, tudzież z matematyką przy maturze.

Od roku 1924/25 obowiązuje w nauce »Program gimnazjum dawnego typu klasycznego z językiem wykładowym polskim« zatwierdzony rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 21. sierpnia 1923 Nr. II. 6855. Zgodnie z tem odbywała się u nas nauka w roku 1927/28 w następującym wymiarze lekcyj tygodniowo:

Przedmiot nauki	Klasa								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Religja	3	2	2	2	2	2	2	2	17
Język polski . . .	4	4	4	3	3	4	4	4	30
Język łaciński . .	6	5	5	5	6	6	6	6	45
Język grecki . . .	—	—	—	6	6	5	5	5	27
Język francuski .	—	4	4	4	4	4	3	3	26
Historja	2	2	2	4	3	3	3	4	23
Geografja	2+1	2	2	2	2	—	—	—	10+1
Matematyka . . .	4	3	3	3	3	3	2	2	23
Fizyka	2	4	4	—	—	—	3	4	23
Przyroda				—	—	4	2	—	
Proped. filozofji .	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Pismo	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Rys. i praca ręczna	4	2	2	2	2	—	—	—	12
Gimnastyka . . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Śpiew	2	2	2	—	—	—	—	—	6
Razem . . .	33+1	32	32	33	33	33	34	34	264+1

Nadto jako przedmiotu nadobowiązkowego uczono języka niemieckiego w kl. III, IV, V, VI (w 9 oddziałach) i to w ten sposób, że na kl. III przypadały 3 godziny tygodniowo, a na inne po 2 godziny, razem więc 21 godzin.

W kl. I nie było nauki pracy ręcznej z powodu braku stosownych urządzeń. Wobec tego było w kl. I tylko 31+1 godzin tyg. zajęcia.

Z istniejących u nas od czasów pruskich oddziałów równoległych typu klasycznego zreformowanego (frankfurckiego) z jęz. łacińskim od kl. IV, a jęz. greckim od kl. V mieliśmy w roku 1927/28 już tylko kl. VIII. — Tak więc ten typ przestał u nas istnieć z końcem roku 1927/28. (Obowiązywał tam »Tymczasowy plan nauki dla męskich ośmioklasowych szkół średnich ogólnokształcących w b. dzielnicy pruskiej«.)

2. Pomoce naukowe.

1. **Bibljoteka nauczycielska.** Zawiadowca jej, prof. A. Wantuch dokonał w roku 1927/28 mozolnego skontrolowania istotnego stanu zbioru w porównaniu z katalogiem. Na tej podstawie stwierdza się, iż bibljoteka nauczycielska z końcem roku szkolnego 1927/28 posiada 6174 dzieł w 12094 tomach. W roku 1927/28 zakupiliśmy 39 dzieł kosztem 701 zł. — Dostaliśmy też w darze 23 dzieła od WPana Redaktora Kędzierskiego, z Min. Rolnictwa i z Min. Oświaty. Łaskawym ofiarodawcom Dyrekcja dziękuje z tego miejsca. — Prenumerowaliśmy 23 **czasopisma,** kosztem 399,85 zł, a mianowicie: Język polski, Przegląd współczesny, Minerwa polska, Archäologischer Anzeiger, Gnomon, Kwartalnik klasyczny, Mercure de France, Kwartalnik historyczny, Kronika poznańska, Czasopismo geograficzne, Geographischer Anzeiger, Z otchłani wieków, Przyroda i technika, Mathesis polska, Kwartalnik filozoficzny, Kształt i barwa, Bibljografja pedagogiczna, Muzeum, Wychowanie fizyczne, Sport wodny, Stadjon, Harcmistrz, Harcerz.
2. **Bibljoteka dla uczniów.** Także ten zbiór skontrolował zawiadowca prof. St. Namysł i ustalił, iż obejmuje na końcu roku 1927/28: 85 dzieł francuskich, 2940 niemieckich i 2122 polskich. W roku szkolnym 1927/28 kupiliśmy tylko książki polskie w ilości 611 dzieł, kosztem 4145 zł. Na tę kwotę złożyła się jednorazowa dotacja Min. Oświaty 4000 zł i z taks administracyjnych 145 zł. Nadto WPan Redaktor Kędzierski ofiarował 10 dzieł, za co Dyrekcja dziękuje na tem miejscu.
3. **Mapy, obrazy itp. do nauki geografji, historji, archeologji i sztuki.** Na końcu roku 1927/28 cały zbiór posiada: 27 wieszadeł na obrazy i mapy, 118 map ściennych do geografji i 68 do historji, 33 map podręcznych i atlasów, 175 obrazów do geografji i 127 do historji i sztuki, 17 przyborów takich, jak busole, globusy, tellurja, kompasy, barometry, termometry etc., 90 obrazów i tablic ściennych, tudzież 251 fotografij do archeologji. Ponieważ roku poprzedniego dział ten najwięcej skorzystał z zasobów pieniężnych na pomoce naukowe, dlatego w roku 1927/28 otrzymał tylko 210 zł. Z tej kwoty zakupiono: Romera Mapę Afryki, Kieperta Gallia Antiqua i Horizontarium.

4. **Gabinet fizykalny** powiększył się w roku 1927/28 o 10 przyrządów: elektroskop, induktor, igła magnesowa, pompa wodna, rurki Roentgena i rurki Geisslera, 2 woltomierze. Kupowano nadto chemikalja i łatwo niszczące się narzędzia do nauki doświadczalnej, a także dano do fachowej naprawy kilka przyrządów, wszystko kosztem 853 zł. W księdze inwentarza zajmują przyrządy do nauki mechaniki 90 pozycyj, kaloryki 45, akustyki 50, optyki 56, magnetyzmu 12, elektrostatyki 32, o prądzie elektrycznym 95, kosmografji 2, chemji 383.

5. **Gabinet przyrodniczy** ma ciągle niestosowne pomieszczenie i bardzo zużyte umeblowanie. Zbiór powiększył się w r. 1927/28 tylko o mikroskop, zakupiony u firmy C. Reichert w Wiedniu. Z tem nabyliśmy aparat mikroprojekcyjny, najnowszej konstrukcji, rzucający na ekran nawet organizmy żywe w ruchu. Koszt cały wynosił 1137 zł. W darze otrzymaliśmy piękny preparat wzlatującego sokoła-postułki. Cały zbiór obejmuje: a) do zoologji 665 okazów, — b) muszli 384 sztuk, — c) do botaniki 145 preparatów, — d) do mineralogji 2118 okazów, — e) do paleontologji 85 okazów, — f) do kultury prehistorycznej 21 okazów, — g) tablic i obrazów do różnych działów nauki 120, — h) przyrządów pomocniczych 120, — i) do nauki somatologji 113 specjalnych przedmiotów.

6. **Przybory rysunkowe.** W roku 1927/28 ten dział zużył 30 zł na naprawę mebli, zresztą zaś nie zmienił się w niczem. Mamy tu: a) modeli gipsowych 129, — b) glinianych, fajansowych, porcelanowych 209, — c) szklanych 21, — d) drewnianych 104, — e) metalowych 61, — f) preparatów przyrodniczych 150, — g) książki, kartony, obrazki itp. wypełniają 25 pozycyj księgi inwentarza.

7. **Dla gimnastyki czyli dla wychowania fizycznego,** jak corocznie, głównie łożyło się na naprawę przyborów uszkodzonych i na zakupienie przyborów nowych w miejsce szybko zużywanych przy grach i zabawach. Ogółem w roku 1927/28 zużyło się w tym celu 1006 zł. W księdze inwentarza przyborów gimnastycznych zajmuje: a) urządzenie sali 78 pozycyj, — b) luźne przybory i przyrządy do gimnastyki 21, — c) umeblowanie 42, — d) »różne« 11, — e) przybory do gier i zabaw 48, — f) do lekkiej atletyki 34, — g) urządzenie boiska 23, — h) dla wioślarstwa 58.

8. **Dla śpiewu i muzyki** posiada Zakład nuty i instrumenty muzyczne. Na końcu roku 1927/28 zbiór nut obejmuje 294 sztuk kompozycyj choralnych, partytur, śpiewników itp. Instrumentów zaś muzycznych mamy 10: fortepian, pianino, harmonjum, małe fisharmonjum, skrzypce, altówkę (viola), violoncello, kontrabas, flet i flet szkolny. W r. 1927/28 kupiono pianino za 2200 zł. Na kwotę tę złożyło się: 519 zł z taks administracyjnych, 1281 zł od Komitetu Rodzicielskiego i 400 zł z dochodu z »wieczorków«.

3. Tematy prac polskich w klasach najwyższych.

(Gwiazdka oznacza pracę domową.)

Kl. VIa. 1.* Rozwinąć i uzasadnić zdanie Kochanowskiego:

»Wiosna, młodość, uroda w nieścignionej łodzi
Bystrszym Dunajca nurtem płynie i uchodzi.« —

2. Zapatrywanie Reja i Modrzewskiego na wychowanie (w formie dialogu). — 3.* Jan Kochanowski w oświetleniu »Trenów«. — 4. Obrzęd weselny w dworku staroszlacheckim. — 5.* Jak się mój kolega uczył jeździć na koniu? — 6. Przedstaw swój stan duchowy przed lekcją, w czasie lekcji i po lekcji — po złej lub dobrej odpowiedzi. — 7.* Wychowanie Doświadczyńskiego przez dom, szkołę i życie. — 8. Grupa Laokona w plastyce i w poezji. — 9.* Sejm czteroletni i jego odbicie w literaturze stanisławowskiej. — 10. Mój ulubiony sport letni.

Kl. VIb. 1.* Rozwinąć i uzasadnić myśl, zawartą w wierszu Asnyka:

»Trzeba z żywymi naprzód iść,
Po życie sięgać nowe —
A nie w uwiędłych laurów liść
Z uporem stroić głowę.« —

2. Jaki szczegół, jaki utwór albo jakie wydarzenie z dotychczasowej nauki literatury szczególniej mnie zainteresowało? (uzasadnić z podaniem dokładnej dyspozycji). — 3.* Oblężenie Zbaraża, Częstochowy lub Kamieńca Podolskiego (na podst. »Trylogji«). — 4. Portret duchowy Urszulki (na podst. »Trenów«). — 5.* Książka jako mój przyjaciel i źródło wykształcenia. — 6. »Żeńcy« Szymonowicza, jako obrazek z życia ludu wiejskiego w XVII w. — 7.* Jak się mój kolega uczył jeździć na rowerze? — 8. Na czem polega czar i kojący wpływ przyrody? — 9.* Michał i Ludwik Strawińscy, jako przedstawiciele sarmatyzmu i francuszczyzny w literaturze XVIII wieku (na podst. lektury »Listopada«). — 10. Mój ulubiony sport letni.

Kl. VIIa. 1*. Hektor, Troi jedyny obrońca, w chwili przedzgonnej (Wizerunek duszy bohatera na podstawie XXII ks. »Iljady«). — 2. Cudowność w balladzie Mickiewicza »To lubię«. — 3.* Farys zwycięzca, jako symbol podróży przez życie. — 4. Stan duszy poety w chwili tworzenia »Pana Tadeusza« (na podst. wstępu do poematu). — 5.* Kogo nazywamy bohaterem i jaki rodzaj bohaterstwa budzi w mej duszy największą cześć i podziw? — 6. Charakterystyka Kordjana. — 7.* Ręka a maszyna. — 8. Refleksje na widok gwiaździstego nieba.

Kl. VIIb. 1. Poglądy Brodzińskiego na klasyczność i romantyczność, tudzież na zadania poezji polskiej. — 2.* Pierwiastki klasyczne i romantyczne w »Grażynie«. — 3. Młody Mickiewicz — a my młodzi. — 4.* Konrad a ksiądz Piotr. — 5. Przekład satyry Ho-

racego I, 9, w. 60—78. — 6.* Mój artykuł do gazety szkolnej. — 7. Ocena społeczeństwa polskiego u Słowackiego (na podst. »Lilli Wenedy« i »Grobu Agamemnona«). — 8.* Co mnie przykuwa do dużego miasta, a co odpycha?

Kl. VIII a. 1. Ironja tragiczna w »Nieboskiej Komedji«. — 2. Co silniej na mnie działa — książka, czy obcowanie z ludźmi? — 3.* »Jeszcze Polska« a »Z dymem pożarów« jako wyrazy pragnień i ideałów duszy polskiej. — 4. Jak sobie wyobrażam dobrego obywatela? — 5. Czy państwo ma do nas prawo? — 6. U wejścia w świat.

Kl. VIII b. 1.* Czy słuszne jest zdanie A. Mickiewicza, że cała nasza literatura powstała z jednego słowa: Ojczyzna? — 2. Stosunek Irydjona do chrześcijan. — 3.* »Książę Niezłomny« Kalderona, jako ideał rycerza chrześcijańskiego. — 4. Renesans sarmatyzmu w utworach W. Pola i H. Rzewuskiego. — 5.* Uzasadnić zdanie Cycerona: »Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi«. — 6. Jakie względy decydować powinny przy wyborze zawodu?

Kl. VIII R. 1. Świat myśli i uczuć w ostatnim okresie życia i twórczości Słowackiego. — 2. »Przedświt« a »Psalm dobrej woli« (Ideologja obu poematów pod względem zbieżności, dopełnień i odchyleń). — 3.* Chłop w »Wiesławie« i »Placówce«. — 4.* Czy państwo ma do nas prawo? — 5. Jak sobie wyobrażam dobrego obywatela? — 6. U wejścia w świat.

4. Lektura autorów łacińskich i greckich.

Kl. IV a. Caes. B. G. I 1—6, 27—29; II 1—3, 5—11; IV 1—3, 16—19, 20—23; V 12—14; VI 11—24; VII 1—5, 68—90. — Ovid. Metamorph. ustępy wybrane: Złoty wiek, Potop, Cerera i Prozerpina; Fasti: Założenie Rzymu; Tristia: Autobiografja.

Kl. IV b. Caes. B. G. VI 11—24; VII 1—5, 29—31, 63—67, 68—90. — Cic. ad famil. V 7; XIX 11, 12, 18. — Phaedrus I 1, 9, 21, 24, 26; IV 3. — Ovidius zupełnie jak w kl. IV a.

Kl. V (oba oddziały). Sallust. Bellum Iugurth c. 5—36, 84—95, 108—114. — Cic. in Catil. I. i de imp. Cn. Pompei. — Xenoph. według książki Bednarowskiego, z Anabasis 9 ustępów, z Cyrop. 2 ustępy.

Kl. VI a. Cic. Tusc. disp. I 71—75, 89—111; II 11—12; III 1—6; V 37—48, 55—67. — Cic. de republ. I 1—5, 39—44, 65—69 i »Somnium Scipionis«. — Verg. Aen. I, II i VI w skróceniu, III w przekładzie polskim, Ecl. I i IV. — Odysseja I, VI, IX, XI 149—433, XIV 29—71, XVII 260—311, XXIV. — Iljada I, VI, XVI, XXIV.

Kl. VI b. Lektura łacińska jak w kl. VI a. — Odysseja I 1—112, V 43—172, VI, IX, XI, XXIII 80—238; w przekładzie polskim X, XVII, XXIV. — Iljada I, III 1—244, VI 236—259, XVI 1—129, XVIII 468—617; w przekładzie polskim IX i XXII.

Kl. VII a. Livius I Praef. 7, 8, 13, 15, 16, 18—21, 24—26, 34—38' 42—44, 55—56; II 1—2, 9—13; XXI 1—6, 9, 11, 15—18, 21. — Horat. Carm. I 1, 2, 3, 4, 7, 10, 14, 21, 24, 34, 37; II 2, 3, 10, 14, 16, 17, 18, 20; III 1, 2, 9, 12, 29, 30; IV 3, 5, 7, 12, 15. — Sat. I 1, 9. — Epist. I 2, 10. — Iljada XXII. — Platona Apologja w całości i z Fedona rozdz. 1—40.

Kl. VII b. Livius I, XXI 1—38. — Horat. Carm. I 1, 2, 3, 4, 7, 9, 11, 14, 15, 17, 21, 22, 24, 26, 31, 32, 34, 37, 38; II 2, 3, 6, 7, 9, 10, 14, 16, 20; III 1, 8, 9, 12, 13, 18, 21, 23, 30; IV 3; Epod. 1, 7, 9, 16; Serm. I 6, 9, II 6; Epist. I 19. II 2. — Lektura grecka jak w kl. VII a.

Kl. VIII a. Tac. Ann. I 1—30; IV 1—9, 39—42, 57—60, 67—70; VI 50—51; XIV 10—21, 51—56, 63—64; XV 38—45, 60—65; XVI 16—18. — Tac. Hist. I 1—11, 39—49; III 67—72; IV 53. — Sofoklesa Filoktet. — Demostenesa Mowa olintyjska I i II. (W polskim przekładzie Sofoklesa Antygona i Ajschylosa Prometeusz.)

Kl. VIII b. Tac. Ann. I 1—15; II 41—43, 53—61; III 1—7; IV 1—9, 39—42, 57—60, 67—70; VI 50—51; XIV 10—21, 51—56, 63—64; XV 38—45, 60—65; XVI 16—19. — Sofoklesa Antygona. — Platona Laches. — Demostenesa Mowa olintyjska I i przeciw Filipowi I.

Kl. VIII R. Verg. Aen. VI i Ecl. I. — Horat. Carm. I 1, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 21, 22, 24, 26, 31, 36, 37; II 3, 7, 10, 13, 14, 16, 17, 20; III 1, 2, 3, 8, 23, 29, 30; IV 3, 5, 7, 9, 14, 15; Epod. 2; Sat. I 1, 6, 9. — Tac. Ann. I 1—30; II 41—43, 54, 59—61, 69—83; III 1—7; IV 1—9. — Platona Protagoras i Fedon w skróceniu według książki Jędrzejowskiego. — Sofoklesa Edyp Król w oryginale. — Ajschylosa Oresteja w przekładzie Kasprowicza.

V. WYCHOWANE

Szkoła i dom. O postępach w nauce i o sprawowaniu się uczniów mogli opiekunowie dowiadywać się u nauczycieli 6 razy w roku, podczas t. zw. konferencyj wywiadowczych. Lekarz szkolny skorzystał dwukrotnie z tej sposobności i wyjaśniał przedstawicielom opieki domowej uczniów, jaka ma być higjena domowa ucznia i jak dom ma rozumieć i przyjmować wskazówki lekarza, dawane uczniom w szkole. Nadto zetknęła się szkoła bezpośrednio z kołami rodzicielskiemi na »wieczorkach« szkolnych lub na zebraniach harcerskich. Bezpośredniej pomocy domu doznawała szkoła w działalności Komitetu Rodzicielskiego, w którego skład wchodzili WWPanowie: B. Adamczewski, F. Duralski, R. Leitgeber, M. Nowak, C. Ratajski, Dr. T. Szulc, W. Ziętek. Także poza Komitetem znajdował Dyrektor Szkoły należyte zrozumienie dla każdej odezwy i dla każdego zarządzenia. Wobec ciężkiej powszechnie sytuacji pieniężnej i wobec wcale wysokich opłat szkolnych Dyrektor nie przyjmował darowizn pieniężnych na potrzeby szkoły ani też nie było u nas praktykowanego gdzieindziej dobrowolnego opodatkowania się do rąk Komitetu. Tylko w miarę konieczności wzywano uczniów do drobnych składek na cele ściśle określone (więcej o tem w rozdziale I). Komitet zaś zarządził jedną składkę na częściowe pokrycie kosztów zakupna pianina i uzyskał stąd zł 881 a nadto dopłacił zł 400 z dawniejszych zapasów. Także to Sprawozdanie wyszło drukiem dzięki wyłącznie dobrowolnym opłatom uczniów. Dyrektor dziękuje całej Publiczności szkolnej i Szanownemu Komitetowi za cenną współpracę.

Sodalicja Marjańska (pod wezwaniem N. M. P. Niepokalanie Poczętej i św. Alojzego) liczyła w r. 1927/28 członków 69 z kl. V—VIII. Moderatorem był X. Leon Skórnicki. Raz w miesiącu odbywało się wspólne nabożeństwo z komunją św. a potem plenarne zebrania, na których sodalisi wygłosili referaty na temat: O misjach, O miłości Ojczyzny, O czci świętych, Poznanie i kształcenie charakteru, O inkwizycji, O działalności papieża Leona XIII. — W łonie Sodalicji istniały trzy koła, a mianowicie: 1. Koło przygotowawcze z referatami: Ideał sodalisa, Istota i cel Sodalicji, Duchowe środki sodalisa, Historja Sodalicji. 2. Koło apologetyczne z referatami: Palenie ciał zmarłych, Ryba jako symbol Eucharystji, Teorja wędrówki dusz. 3. Koło historyczne pracowało najsilniej, czego dowodzi wielka ilość referatów: Chrześcijaństwo za Konstantyna, Założenie Państwa Kościelnego, Reformy Grzegorza VII, Walka Grzegorza VII z Henrykiem IV, Zatarg

Bonifacego VIII z Filipem IV, Okres wielkich soborów, Stan kościoła współczesnego w Ameryce łacińskiej i w Stanach Zjedn. A. P., Znaczenie zjazdu w Gnieźnie w r. 1000. Pod przewodnictwem Sodalicji powstało też Koło Misyjne, dzielące się na 21 sekcyj po 12 członków; należeli tu uczniowie klas niższych. — Bibljoteczka nie powiększyła się z powodu braku funduszów. Dnia 8 grudnia 1927 i 17 czerwca 1928 przyjęto uroczyście kandydatów do grona sodalisów, z czem łączyła się »herbatka« i na ostatku pożegnanie sodalisów-maturzystów. Dla tych ostatnich odbędą się w końcu czerwca 1928 rekolekcje w Gościeszynie, w dworze WWPP. Kurnatowskich.

„Bratnia Pomoc" zbiera podręczniki szkolne dla wypożyczania uczniom niezamożnym i gromadzi gotówkę na bezpośrednią pomoc pieniężną. Zbiór podręczników liczy obecnie 383 tomów w dobrym stanie i wyznaczonych do użytku w szkole naszej na rok szk. 1928/29. Korzystało ze zbioru 59 uczniów, pożyczając 194 książek. Pieniężnych ofiar nie brano od uczniów od marca 1925, aby nie przeszkadzać składce na sztandar szkolny. Tylko od kl. VIIa przyjęto datek okolicznościowy i od VIIIa dwukrotny dar. Ruch pieniężny przedstawia następujące zestawienie rachunkowe:

Dochody:	Pozostało z r. 1926/27	69,90 zł
	Dar uczniów kl. VIIIa	51,20 »
	Kl. VIIa w dniu imienin Gosp. kł.	20,— »
	WP. Frankiewiczowa	55,— »
	Rabat z filmu »Król Królów«	81,— »
	Procent od lokowanej gotówki	11,30 »
	Razem	288,40 zł
Wydatki:	Na opłatę szkolną 5 uczniom	130,— »
Pozostaje	do późniejszego zużycia	158,40 zł

które są ulokowane w Banku Kwilecki, Potocki i Ska.

Prowadził tę instytucję X. Leon Skórnicki.

Harcerstwo. Około stu uczniów tworzyło trzy drużyny im. Romualda Traugutta, znaczone numerem XV w łonie Chorągwi Wielkopolskiej. Kierowali niemi uczniowie klasy VIII-ej, instruktorami zaś byli akademicy, nasi dawniejsi uczniowie. Byli to w I drużynie M. Krzyżanowski i St. Konieczny, w II Z. Lissowski i K. Piechowiak, w III (wilczęta) I. Jakubowski i Z. Rudawski. Głównym instruktorem dla wszystkich drużyn był akademik B. Krawiec. — Harcerze rozporządzali trzema izbami w budynku szkolnym jako t. zw. harcówką. Oprócz tego zaś w każdą sobotę popołudniu i w niedzielę po nabożeństwie mieli oddane sale wykładowe i boiska na zbiórki zastępów i drużyn. Kronika ich tegorocznego życia notuje: liczny udział w letnisku szkolnem w Zakopanem, tradycyjny opłatek, udział w przeglądzie hufca poznańskiego i w defiladzie w Święta Państwowe w listopadzie i w maju, całodzienną wycieczkę nad jeziora w Promnie, udział w poświęceniu sztandaru szkolnego i t. p. W życiu uczniowskiem wybijali się nasi harcerze zawsze zewnętrzną sprawnością i pewnemi zaletami moralnemi. — Współdziałanie szkoły

z domem w sprawach harcerstwa ułożyło się jak najlepiej, wprost wzorowo, dzięki »Kołu Przyjaciół XV drużyn harcerskich«, a głównie dzięki jego Zarządowi, który tworzyli WWPaństwo: Dr. J. Pomorski, przewodniczący; M. Konieczn owa, sekretarka; St. Dyczkowski, skarbnik; St. Michałowska, Dr. J. Hryniewiecki, Z. Zygler-Zagłoba, Dr. St. Bylina, B. Krawiec, a z ramienia szkoły X. L. Skórnicki, Dr. J. Karchowski i M. Konieczny. — Dyrekcja Gimnazjum zwracała baczną uwagę na rozwój harcerstwa i w miarę sił dbała o jego wzrost w ilość i w jakość młodzieży, zresztą zgodnie z obowiązującą w całej Polsce instrukcją Ministerstwa WR. i OP. Bezpośrednim opiekunem drużyn był prof. Mieczysław Konieczny.

Letnisko wakacyjne w Zakopanem. Z inicjatywy szkoły, a za staraniem Zarządu Koła Przyjaciół Harcerstwa zawiązał się w maju 1927 Komitet rodziców i opiekunów uczniów celem urządzenia letniska wakacyjnego w lipcu 1927. Powiodło się zamiary najzupełniej urzeczywistnić. Na letnisko bowiem wyjechało 38 uczniów. Kierował niem prof. M. Konieczny przy pomocy WP. M. Koniecznowej i trzech naszych uczniów, obecnie akademików B. Krawca, St. Koniecznego i Z. Rudawskiego. — W przejeździe do Zakopanego młodzież zwiedziła Kraków i wzięła udział w pogrzebie Juljusza Słowackiego. Charakter letniska był wypoczynkowy, oparty na systemie Baden-Powellowskim. Letnicy mieli do dyspozycji obszerną chatę góralską: dwie duże izby (sypialnie), świetlicę, werandę, mały pokoik na poddaszu (dla kierownictwa), wielką kuchnię i spiżarnię, obszerną łąkę z potokiem do zabaw, las (Doliny Małej Łąki i Za Bramką) o kilkadziesiąt kroków od chaty. Młodzież poznała wszystkie okoliczne doliny i wzgórza. Piętnastu starszych pod kierownictwem Profesora odbyło dwie większe wycieczki, pierwszą na linji: Dol. Kościeliska, Iwanówka, Dol. Chochołowska (nocleg pod namiotami), Rakoń, Wołowiec, Dol. Jamnicka i Raczkowa (nocleg), Przełęcz Raczkowa i Ornak; drugą przez Dol. Jaworzynki, Halę Gąsienicową, nad Zmarzłym, Zawrat, Dol. Pięciu Stawów, Świstówkę, Opalone, Morskie Oko (nocleg w schronisku), Dol. Za Mnichem, Wrota Chałubińskiego, Dol. Piarżystą, Stawy Ciemnosmreczyńskie, Zawory, Dol. Wierzcichą, Przełęcz i Halę Goryczkową, Kondratową, Kalatówki i Kuźnice. Do miłych wspomnień z wycieczki należy spotkanie się w górach z X. Biskupem łomżyńskim i z X. Rektorem Uniw. Lwowskiego, którzy zaszczycili naszą wycieczkę rozmową i uczestnictwem we wspólnej fotografji (reproduk. w krakowskim niedzielnym dodatku Il. Kurjera Codziennego). Wśród najmilej widzianych gości na letnisku przyjmowano Pana Kuratora Pozn. Okręgu Szkoln. B. Chrzanowskiego (dwukrotnie), Panów wicekurat. I. Steina, wizytatora Dr. J. Namysła i prof. J. Odronia. — Przez cały czas pobytu na letnisku nie było żadnej poważniejszej choroby. Lekarz szkolny stwierdził nadzwyczaj korzystne wyniki w rozwoju fizycznym u wszystkich uczestników kolonji, a zebranie rodzicielskie wyraziło gorące podziękowanie Kierownictwu za ofiarną i bezinteresowną pracę dla dobra mło-

dzieży. — Strona pieniężna przedsięwzięcia zamyka się w sumie 5903,50 zł, na którą złożyła się opłata uczestników (po 80—125 zł od osoby) 3890 zł i kwota 2013,50 zł zebrana wśród sfer kupieckich i bankowych naszego miasta dzięki pełnej poświęcenia pracy Komitetu. Szczegółowe sprawozdanie rachunkowe rozpatrzył i zatwierdził Komitet w osobach WWPP. Dr. J. Pomorskiego i St. Dyczkowskiego. Dyrekcja dziękuje wszystkim organizatorom i ofiarodawcom za to urządzenie letniska już piątego z kolei w naszym zakładzie. — Celem urządzenia takiego samego letniska także w lipcu 1928 prowadzi się daleko już posunięte przygotowania.

Gmina szkolna była tylko w kl. IIIa i to jedynie w ostatnim kwartale, w stadjum organizacji próbnej. W przyszłym roku będzie można tam poprowadzić gminę już w całej pełni. Organizatorem jest gospodarz tej klasy, prof. Dr. Dreżepolski, zasłużony u nas skuteczną pracą na tem polu.

Reszta pracy wychowawczej umysłowej.

1. Kółko przyrodnicze istniało w kl. VIa ze specjalnym celem zaznajomienia się z techniką mikroskopowania. Na ćwiczenia przeznaczono po 2 godziny w niedziele i święta, w dnie bowiem powszednie brakło czasu na ten cel. Czytywano też w Kółku czasopisma: Przyroda i technika i Przyrodnik. Kierował Kółkiem prof. Dr. Dreżepolski. — **2. Kółko radjofoniczne** tworzyli niemal wszyscy uczniowie kl. VIIa. Co tydzień odbywały się zebrania dwugodzinne. Program zebrań obejmował wyjaśnienia podstawowych wiadomości z dziedziny elektryczności, ćwiczenia w sygnalizacji telegraficznej, ćwiczenia w montażu najprostszych układów. Posługiwano się urządzeniem radjoodbiorczem szkolnem. Prowadził Kółko prof. Węgrzynowicz. — **3. Kółko szachistów,** założone w roku 1927/28, liczyło 23 członków z klas najwyższych. Zbierano się we wtorki i w piątki, między godz. 6 a 8 wieczorem, w miesiącach jesiennych i zimowych. Kuratorem Kółka był prof. Dubas. — **4. Zebrania naukowe kl. VIII R.** We wrześniu 1927 niemal wszyscy uczniowie kl. VIII R. postanowili co tydzień zebrać się w szkole celem wysłuchania referatów z wszelkich interesujących dziedzin. Zebrań takich było 17 z następującemi referatami: Olimpjady nowoczesne, Szlakiem myśli i pracy ludzkiej, Stefan Żeromski, Jakie wiadomości praktyczne mogą być przydatne każdemu opuszczającemu gimnazjum, Pieniny jako rezerwat przyrodniczy, O samorządach i samosądach uczniowskich, Tajemnica Wielkiej Piramidy, Historja pieniądza. Obok referatów miały wielkie znaczenie dyskusje. Na tych też zebraniach zrodziła się myśl wystawienia na scenie Sofoklesowej Antygony, co urzeczywistniono 24 maja. Powyżej opisaną pracę przerwano w lutym i zamieniono na wspólne przygotowanie się naukowe do matury. — Czuwał nad całą tą pracą gosp. kl. VIII R. prof. Węgrzynowicz. — **5. Wycieczki geograficzne.** Klasy Ia i Ib odbyły szereg wycieczek w najbliższą okolicę Poznania pod przewodnictwem nauczycieli geografji. Celem tych wycieczek było, zgodnie z obowiązującym planem nauki, utrwalić przez obserwację i pomiary podstawowe pojęcia geograficzne.

W dalsze strony jeździła kl. IIa (do Obornik i wzdłuż Wełny) i kl. Va (Gopło) ze swoim nauczycielem geografji, również w celach czysto naukowych. — **6. Wycieczki przyrodnicze.** Nauczyciele przedmiotów przyrodniczych szukali ciągle sposobności, aby nauka była poglądowa i wśród żywej natury. W tym celu nie szczędzili sił i czasu, aby z młodzieżą znaleźć się możliwie często poza salą szkolną i wyzyskać dla nauki ogród botaniczny, zoologiczny, palmiarnię miejską i teren wkoło Poznania. W ten sposób pracowali głównie z klasami I, II, III, chociaż tu plan nauki nie nakazuje tego tak wyraźnie, jak w nauce geografji. Także klasę VI zajmowano »botanizowaniem«. Prof. Dr. Dreżepolski odzywa się o tem okolicznościowo tak: »Wprawdzie wycieczki nie są objęte planem obowiązującym, uczyliśmy się przyrody i poza salą szkolną. Bardzo wygodnym terenem okazał się park na Sołaczu, a głównie w zeszłym roku otworzony Ogród dendrologiczny Wydziału rolniczo-leśnego U. P. Teren ten, nieuczęszczany, więc niekrępujący, posiada florę naturalną, prócz zbioru kompletu drzew i krzewów krajowych i obcych. Botanizowaliśmy w nim z klasami I, II, III i VI. Wczesną wiosną studjowaliśmy życie roślinne i zwierzęce na łąkach przy ujściu Cybiny, gdzie prócz zwierząt wodnych znaleźliśmy gniazda ptactwa wodnego. Brak odpowiednich sal i wyposażenia uniemożliwia należyte wykorzystanie takich wycieczek. Należałoby bowiem zebrany materjał przynajmniej na krótki czas zostawić w akwarjach i terarjach dla obserwacji uczniów. Izby szkolne do tego celu się nie nadają i tylko w małej mierze można się było posługiwać temi środkami pomocniczemi«. Niestety nasze budynki mają mało przestrzeni i dlatego nie możemy nawet myśleć o pracowni przyrodniczej. **7. Inne wycieczki naukowe:** Obie klasy VI zwiedziły gazownię miejską i fabrykę nawozów sztucznych Dr. Maya w Luboniu. Obie klasy VII zwiedziły dział budowy maszyn w fabryce Cegielskiego i nadawczą stację radjotelegraficzną i radjofoniczną, klasa VIIIa również stację radjofoniczną, klasy VIIIa i VIIIb elektrownię miejską, kl. VIII R browar Huggera w Poznaniu, cukrownię w Opalenicy, wojskowy park lotniczy w Ławicy i fabrykę »Samolot«. Wymienione instytucje były łaskawe okazać zawsze wiele zrozumienia dla naszych wycieczek, mimo niewątpliwej dystrakcji, jaką powodują masowe odwiedziny pracowni w ruchu. To też Dyrekcja szkoły zasyła P. T. Kierownikom przedsiębiorstw wyrazy wielkiej wdzięcznosci. Również dziękuje Dyrekcja szkoły tym PP. Profesorom, którzy byli łaskawi ofiarować młodzieży swą pracę nadobowiązkową we wszelkich wycieczkach, kółkach naukowych i t. d. **8. Na znakomitsze przedstawienia teatralne i kinowe, na wystawy artystyczne, na publiczne wykłady i odczyty** posyłało się uczniów zbiorowo klasami lub też grupami. Kilka szczegółów tego rodzaju zapisało się już w »Kronice Zakładu« czyli w I rozdz. tego Sprawozdania. **9. W wycieczce polskiej młodzieży gimnazjalnej do Jugosławji,** zorganizowanej przez sfery nauczycielskie w Warszawie, byli także dwaj nasi uczniowie z klasy VII-ej, W. Leitgeber i J. Po-

morski. **10. Wycieczki rozrywkowe.** Tu jest do zaznaczenia wycieczka 16 i 17 maja uczniów kl. IIIb do Rogalina pod przewodnictwem naucz. Zaracha, połączona ze zwiedzeniem tamtejszej bibljoteki, galerji obrazów i t. d. Nadto zaś pod koniec czerwca wszystkie klasy miały »majówkę«, każda klasa dla siebie oddzielnie. — **11. Pisemko p. t. „Z pod czapki uczniowskiej"** zaczęło wychodzić w otatnim kwartale. Wydają uczniowie klas najwyższych pod kierownictwem i odpowiedzialnością prof. J. Bilińskiego. Ukazały się 2 zeszyty.

Wychowanie fizyczne.

1. Obowiązkowa gimnastyka (ćwiczenia cielesne) odbywała się we wszystkish klasach w 36 lekcjach tygodniowo przedpołudniem, wśród innych lekcyj naukowych. Nadto przez 5 miesięcy (wrzesień, październik, kwiecień, maj, czerwiec) popołudniu w 10 godz. tygodniowo prowadziło się obowiązkowe gry i zabawy na boisku szkolnem. Także gimnastykę prowadziło się przeważnie na boisku, a nie w sali.

2. Hufiec szkolny istniał także w r. szk. 1927/28 pod kierownictwem naucz. gimnastyki J. Woińskiego i instruktorów pp. oficerów 58 pp. Należało do hufca 40 uczniów. Wykłady i ćwiczenia praktyczne odbywały się w sobotę, a od 1 lutego w środę od godz. $3^1/_2$ do $5^1/_2$ w szkole lub w koszarach. Uczniowie okazywali wiele zainteresowania w ćwiczeniach polowych i w strzelaniu i robili zadowalające postępy w tym kierunku. W wiosennym dniu sprawności hufców na Poznań-Miasto brało udział naszych 11 zawodników, przyczem K. Bączkowski VIIIa odniósł I zwycięstwo w pięcioboju i II w strzelaniu, a W. Marciniec VIb pierwsze zwycięstwo w skoku wzwyż. W letnim obozie wojskowym w Krokowie było naszych 6 uczniów. Na ostatek trzeba tu jeszcze zaznaczyć, że F. Płotek VIIIb ze szczególną gorliwością wywiązywał się z powinności drużynowego hufca.

3. Koło wioślarskie pod opieką naucz. gimnastyki J. Woińskiego liczyło 56 członków, wybranych z pomiędzy najstarszych uczniów na podstawie orzeczenia lekarskiego i za zgodą rodziców. Koło posiada 7 łodzi z odpowiedniem urządzeniem, które jednak zaledwo w połowie nadają się do użytku. Jest to bowiem materjał zużyty już, a na gruntowniejszą naprawę lub na zakup nowego materjału brak funduszów. Wszystkie przybory mieszczą się w szałasie nad Wartą na Bociance, dzierżawionym od Miasta za roczną opłatą 120 zł. Potrzeby Koła pokrywało się głównie z opłat członków. Rachunki za rok 1927/28 dają następujący bilans:

Dochody:	Pozostałość z r. 1926/27	95,25 zł
	Opłata członków w r. 1927/28	369,— »
	Razem	464,25 zł
Wydatki:	Naprawa łodzi	43,— zł
	Drobne wydatki	174,97 »
	Razem	217,97 zł
Pozostaje	gotówka	246,28 zł

Z funduszów szkolnych wydano na cele Koła zł 213. Ćwiczenia odbywały się dwa razy w tygodniu partjami pod kierownictwem senjorów i Zarządu. Uwiosłowano 9963 km. Brano czynny udział w występach innych klubów.

4. **Koło tennisowe** międzyszkolne, otwarte za zezwoleniem Kuratorjum Okręgu Szkolnego, jest pod opieką szkolną naucz. gimnast. J. Woińskiego i grywa na kortach Akademickiego Związku Sportowego. Koszta opłacają uczniowie sami. We wrześniu 1927 na III turnieju o mistrzostwo gimnazjów Poznania mistrzostwo zdobyli A. Leitgeber VIII R w grze pojedyńczej i podwójnej i B. Szulc VIIb również w grze podwójnej.

5. Także poza obowiązkowemi godzinami ćwiczeń fizycznych i zabaw ruchowych przychodziło wielu uczniów dobrowolnie na zabawy. Z takich ochotników powstało **Kółko sportowe** lekkiej atletyki i gier. W międzyklasowych zawodach wyróżniła się kl. IIIa i IVb w palancie, kl. VIb i VIIb w piłce latającej, kl. VIIa i VIIb w piłce koszykowej.

6. W maju wzięło 17 naszych uczniów udział w zawodach »Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego na miasto Poznań«. Wyróżnili się tam: Mieloch VIb i Komar VIIb w skoku wzwyż. Robaszkiewicz VIa i Niebieszczański VIIb w rzucie dyskiem, Korek VIb w biegu, Niebieszczański VIIb w rzucie kulą 5 kg.

7. **Święto sportowe Zakładu.** Dnia 2 czerwca 1928 mieliśmy pokaz gimnastyczny i zawody uczniów własnych według następującego programu. 1. Odczyt nauczyciela wychowania fizycznego o znaczeniu, celu i metodzie wychowania fizycznego. — 2. Defilada ćwiczących. — 3. Lekcja ćwiczeń uczniów kl. IVb. — 4. Bieg rozstawny (sztafetowy) 10×60 m. — 5. Lekka atletyka: a) trójbój bieg 60 m, kula, skok wdal; b) trójbój bieg 60 m, dysk, skok wzwyż. 6. Gry: piłka koszykowa, piłka latająca i palant. — 7. Fotografja zawodników i rozdanie nagród. — Wyniki: W biegu rozstawnym zyskała najlepszy czas kl. Va (76 sekund). W trójboju a) I miejsce Niebieszczański VIIb, II miejsce Korek VIb, III miejsce Obst VII b. W trójboju b) I Mieloch VIb, II Bogajewski VIIb, III Robaszkiewicz VIa. W grach: w piłce koszykowej VIIb, w piłce latającej VIb, w palancie IIIa. — W ogólnem zestawieniu pierwsze miejsce zyskała kl. VIb, drugie VIIb. — Zwycięzcom rozdano w nagrodę książki i dyplomy. —

Sprawozdanie lekarza szkolnego.

A) Główny budynek jako też części jego poboczne wykazują dosyć dużo stron ujemnych, nie licujących z wymaganiami rozwijającej się stale nauki higjeny. Ich struktura, aczkolwiek z połowy zeszłego stulecia, dopuszcza jednak odpowiednią ilość światła i powietrza tak, że przewietrzanie i oczyszczanie obszernych ubikacyj gmachu jest dosyć ułatwione, a młodzież ma w nich wiele warunków korzystnych dla nauki. Podnosi te dodatnie strony uczelni obszerna przestrzeń boiska

i ogrodów dokoła budynków, oraz jej ustronne położenie, wolne od pyłu ulicznego, a dopuszczające wiele promieni słonecznych. Jedynie stary zmurszały budynek (dawny klasztor bernardyński), którego z konieczności używa się do pewnych nauk, jest dla zdrowia bezwarunkowo szkodliwy, zwłaszcza, że wewnątrz widoczne ślady wilgoci i zniszczenia żywo przypominają dawniejsze wylewy Warty.

B) Na początku roku szkolnego poddał lekarz nowoprzyjętych uczniów ogólnym badaniom i oględzinom celem niedopuszczenia do zbiorowej nauki osób, dotkniętych chorobami zakaźnemi, dalej zbyt wątłych, słabych, fizycznie nierozwiniętych, a może obarczonych jakiemś cierpieniem, mogącem ujemnie wpłynąć na stan zdrowia drugich uczniów — jak n. p. padaczka, pląsawica i t. p.

W ciągu roku zaś zbadał 510 uczniów dwukrotnie na stan sił i zdrowia, a dla ściślejszej kontroli podzielił ich na 3 kategorje. — Do I-ej zaliczył uczniów 90, poddawanych częstej i starannej obserwacji, do II-giej 210 pod baczniejszą opiekę, do III-ciej wreszcie również 210 ze stanem zdrowia dobrym, bez chorobliwych czy podejrzanych oznak ukrytego cierpienia lub słabości. Taki podział umożliwił mu prędką i dokładniejszą kontrolę zdrowia i sił powierzonej jego opiece mlodzieży i usuwanie złych, nieraz bardzo szkodliwych upodobań i nawyknień uczniów.

Stan zdrowia uczniów przedstawiał się nieco korzystniej w roku bieżącym, niż w przeszłym, mimo szkodliwych warunków atmosferycznych, zwłaszcza przeciągłych, większych opadów deszczowych. I tak: napływki (grypy) stwierdzono wypadków 10, zapalenia opłucnej 2, zapalenia gardła i przełyku 4 i 1 przypadek gruźlicy na początku roku szkolnego u ucznia, którego ze szkoły usunięto. Z chorób zakaźnych był 1 przypadek płonicy (szkarlatyny), 3 przypadki odry, 3 przypadki wietrznej ospy i 3 przypadki zapalenia przyusznych gruczołów śliny t. z. »świnki«. Pozatem doznał jeden uczeń zwichnięcia stawu stopowego i jeden złamania obojczyka.

Stan zębów znowu się znacznie poprawił w porównaniu do stanu w roku 1926/27. Z zębami zdrowemi, odnośnie plombowanemi było uczniów 311, z próchnicą od 1—2 zębów było 113, z próchnicą ponad 2 zęby 86, wśród tych ostatnich było tylko **2 z 8** zębami uszkodzonemi próchnicą. Nadmienia się zarazem z zadowoleniem, że naprawie zębów i plombowaniu poddało się uczniów 296 (gdy w r. 1926/27 tylko **224**).

Podczas badania skonstatowano u **47** uczniów przerost lub obrzęk gruczołów gardlanych t. zw. migdałków. Na polecenie lekarza poddało się drobnej operacji wycięcia, czy zmniejszenia 8; powolne zmniejszenie, a nawet zupełne usunięcie obrzęku na skutek bezoperacyjnych zabiegów innych nastąpiło u 13 uczniów. Po stwierdzeniu uklejów (polipów) w nosie i obrzęków błon w nozdrzach u kilku uczniów polecił lekarz 6-ciu lekarskie zabiegi u specjalisty, lecz tylko jeden z nich został operowany z dobrym i trwałym skutkiem. Uczniów ze

wzrokiem znacznie osłabionym naliczył lekarz 35, z tych na naleganie lekarza zaopatrzyło się 14 w szkła przepisane przez okulistę. Na zawoszczenie kanału słuchowego lub na ropotoki cierpiało uczniów 6, z których 2 wyleczono na skutek pomocy lekarza szkolnego. Bezpłatnych porad w lżejszych chorobach wewnętrznych, udzielono 76 uczniom, w chorobach zewnętrznych 26, porad okulistycznych 17. Oprócz tego dokonał lekarz zabiegów chirurgicznych i drobnych operacyj 69.

C) Z dziedziny nauki higjeny odbył lekarz 66 całogodzinnych wykładów i pogadanek, w najniższych klasach 2—3 godzin, w średnich również po 2 godziny, w VII-ych zaś po 12, a w VIII-ych po 5 wykładów. Tematami w najniższych i średnich klasach były najważniejsze przepisy higjeniczne, i tak: stosowanie odpowiedniej diety, wstrzymywanie się od pewnych potraw i napojów, przestrzeganie czystości ciała, używanie kąpieli, utrzymywanie w czystości jamy ustnej i najtroskliwsze pielęgnowanie uzębienia, unikanie przyzwyczajeń szkodliwych dla zdrowia, stosowne ubieranie się wśród rozmaitych, tak zmiennych obecnie pór roku, w końcu także o podziale pracy domowej, używanie wolnych chwil i rekreacyj poza nauką szkolną i o wypoczynku nocnym, koniecznym po pracy umysłowej w szkole i w domu.

W średnich i wyższych klasach wykładał o szkodliwości używania tytoniu, który powoli, ale ze strasznym dla całego ustroju nerwowego skutkiem niszczy organizm, osłabia nietylko siły fizyczne, ale i duchowe, obniża poziom umysłowy, wpływa bardzo ujemnie na pamięć oraz inne władze ducha.

Jak lat ubiegłych, tak i w tym roku urządził dla 9-ciu klas wyższych wystawę przeciwalkoholową dla zaznajomienia uczniów ze skutkami trapiącej nasze społeczeństwo klęski, wynikającej z używania napojów alkoholowych, które niechybnie niszcząco działają i opanowują ludzkie siły życiowe tak, jak inne narkotyki n. p. morfina, opium, kokaina i t. p. Rozwijają bowiem niedomagania i kiełkujące cierpienia w organizmie ludzkim, a nawet w **najsilniejszych** organizmach wywołują **nieuniknione** zmiany chorobowe, które uważać należy za początek końca życia indywidualnego. Nawiązując uwagi do używania tytoniu i napojów wyskokowych, zaznajamiał młodzież także z chorobą, zwalczaną obecnie przez wszystkie narody t. j. gruźlicą płuc, w naszem społeczeństwie najwięcej niestety wyciągającą ofiar. Z naciskiem też upominał i nawoływał do unikania wszelkich szkodliwych podniecających środków, bezmyślnie często używanych.

W klasach siódmych wykładał o sprawach higjeny i ratownictwa, zaznajamiając młodzież poza innemi sprawami z najważniejszemi zagadnieniami z dziedziny osobniczej i publicznej, motywując potrzeby przestrzegania w życiu codziennem i w życiu publicznem przepisów i reguł nowoczesnej higjeny.

W klasach ósmych poza powyż wyszczególnionemi tematami mówił także o pewnych chorobach wywoływanych przez pewne drobnoustroje, a powodujących nietylko długie cierpienia, ale także charłactwo,

okaleczenie dozgonne, a nawet przedwczesny zgon, bardzo często także pogrążających w nieszczęście drogą dziedziczności dalsze pokolenia odnośnych osób, dotkniętych chorobą tego rodzaju.

Na 162 lekcjach gimnastyki zważał na sposób wykonywania ćwiczeń, na prawidłową postawę i ruchy gimnastykującej młodzieży, w razie zaś zauważonej potrzeby ograniczał rodzaj ćwiczeń i stosował środki zapobiegawcze dla ochrony uczniów od zbytniego przemęczenia.

Z opiekunami i rodzicami wychowanków miał osobnych konferencyj 20, a na zebraniach rodzicielskich omawiał najaktualniejsze kwestje, odnoszące się do higjeny życia domowego i higjeny szkolnej w ogóle.

V. FUNDUSZE STYPENDYJNE I ZAPOMOGOWE

Za czasów pruskich istniało 9 fundacyj na utrzymanie w konwiktach lub na zapomogi dla naszych niezamożnych uczniów, a mianowicie:

A) w zarządzie Metropolitalnej Kapituły Poznańskiej:

1. **Fundacja Szołdrskich** = 1 805 mk. 45 f. na utrzymanie 6 uczniów w konwikcie im. Szołdrskich.
2. **Fundacja Przyłuskich** = 560 mk. 45 f. na 2 uczniów.
3. **Fundacja Witkowskiego** = 490 mk. 45 f. na 2 uczniów.
4. **Fundacja Jakubowskiego** = 333 mk. 20 f. na 1 ucznia.

B) w zarządzie każdorazowego Arcybiskupa gnieźnieńsko-poznańskiego:

5. **Fundacja X. Sawickiego** = 1 500 mk., zahipotekowana na 5% na dobrach Brzezie w pow. Pleszewskim, na stypendjum dla jednego ucznia.

C) w zarządzie Gimnazjum:

6. **Fundacja Kamińskiego** = 562 mk. 50 f. na nagrody pilności dla uczniów.
7. **Fundacja Mielżyńskich** = 5 282 marek na stypendja dla uczniów.
8. **Fundusz po konwikcie im. Lubrańskiego** = 62 440 mk. 45 f. na zapomogi doraźne i na stałe stypendja dla uczniów.
9. **Państw. fundusz zapomogowy dla niezamożnych uczniów** 3 271 mk. 85 f.

O losach pięciu fundacyj z pod A i B nie wiadomo nic szczegółowego; należy jednak przypuszczać, że zmalały one do groszowych rozmiarów wskutek dewaluacji. W roku przyszłym będzie już ich wartość zwaloryzowana i wtedy zapewne przestaniemy zajmować się niemi z powodu ich nikłości.

Fundusze wyliczone pod C wykazują większe sumy i mogłyby złożyć się na jakiś nowy fundusz stypendyjny, aczkolwiek skromny. Dziś jednak nie można jeszcze przeprowadzić obliczeń, gdyż nie skończyła się jeszcze waloryzacja wartości przedwojennych. — Gimnazjum ma w ręku tylko: a) obligacje 5% polskiej pożyczki konwersyjnej

na 14 złotych — b) dwie obligacje konwersyjne niemieckie na 37,50 Rmk. — c) niezwaloryzowany jeszcze list zastawny Ziemstwa Poznańskiego na 75 mk. — d) niezwaloryzowanych jeszcze 4496 mk. na książeczkach b. Kasy Oszczędności m. Poznania. — Reszta sum jest ulokowana w obligacjach pożyczek wojennych niemieckich. Wprawdzie zaś skonwertowano je tam na nowe obligacje, jednakże nie wydano ich nam i nawet nie znamy ich wartości. Sprawa bowiem podlega pertraktacjom i umowom między Polską a Niemcami. Nie wykluczona też jest możliwość, iż funduszów tych nie odzyskamy nigdy.

* * *

W r. 1920 powstała nowa **fundacja im. Józefa Nowackiego,** z zapisu naszego dawnego ucznia, zmarłego w owym roku w Ameryce Przekazane stamtąd dolary wypłaciła nam P. K. K. P. w sumie 44620 mk. (w jesieni r. 1920). Dziś cały ten fundusz zmieścił się w obligacjach 5% polskiej pożyczki konwersyjnej w nominalnej wartości 88 zł, a więc z dochodem rocznym 4,40 zł. Kupony realizuje się, a uzyskane pieniądze lokuje się w Banku m. Poznania.

VI. FUNDUSZ JUBILEUSZOWY

Podczas obchodu 350-lecia Gimnazjum w listopadzie roku 1923 powstała myśl zebrania funduszu na rozszerzenie budynku głównego. Pierwsze dary zebrał Komitet Jubileuszowy i przekazał je w opiekę uproszonemu Kuratorjum, do którego należą z każdorazowym dyrektorem Gimnazjum WPan Roman Leitgeber, WPan Cyryl Ratajski i WPan Dr. Tadeusz Szulc.

Fundusz zapowiadał się bardzo okazale, gdyż ofiar nie skąpiono. Lojalność obywatelska jednak kazała słuchać nakazów Władz państwowych finansowych; nie zakupiliśmy więc waluty obcej, pełnowartościowej i dlatego z wielkich sum zrobiły się w dewaluacji ostatecznie malutkie kwoty.

Dziś fundusz ten składa się z akcyj i z gotówki, a mianowicie:

zł	60	akc.	Papiernia Bydgoszcz,
»	100	»	Poznańska Spółka Drzewna,
»	2 800	»	»Tri«,
»	100	»	Bank Przemysłówców,
»	600	»	Hartwig i Kantorowicz,
»	1 552,21	gotówką.	

Akcje i gotówka leżą w Banku Przemysłowców w Poznaniu.

Kuratorjum zbadało i zatwierdziło rachunki za rok 1927/28 dnia 15. czerwca 1928.

W porównaniu z rokiem ubiegłym zmienił się stan Funduszu o tyle, że wyłożyliśmy 347,50 zł na dokupienie akcyj przy waloryzacji, otrzymaliśmy zaś tytułem dywidend i procentów 292,54 zł, dar Przewiel. X. Prałata Stychla 50 zł i z przedstawienia »Antygony« 500 zł.

Nominalna wartość Funduszu wynosi 5 212,21 zł.

Najprawdopodobniej już w przyszłym roku ustalimy cel tego Funduszu jako przeznaczonego na stypendja i wypłacimy pierwsze stypendjum.

VII. STATYSTYKA UCZNIÓW

	I		II		III			IV		V		VI		VII		VIII			Razem
	a	b	a	b	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	R	
I. Przyjęto uczniów:																			
własnych z promocją	—	—	29	33	22	19	27	27	31	27	20	16	20	19	14	23	23	17	367
» repetentów	5	5	8	8	8	10	1	6	4	—	6	5	2	1	4	—	1	—	74
» po przerwie	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	5
obcych z promocją	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	6
» repetentów	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
» po egzaminie wstępnym	28	27	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	60
ogółem	33	32	42	43	30	32	28	33	35	28	27	22	23	20	20	24	24	18	**514**
II. Uczniowie ci urodzili się:																			
w Poznaniu	15	19	23	27	14	14	15	13	20	12	18	9	9	10	9	13	8	6	254
w powiecie poznańskim	1	1	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	4	1	14
w reszcie b. zaboru pruskiego	9	3	7	7	8	7	9	4	5	7	5	8	7	4	5	7	—	4	106
w innych częściach Polski	3	4	5	5	4	8	1	4	3	3	3	2	3	5	4	3	12	4	76
poza granicami Polski	5	5	5	4	3	3	2	12	7	6	1	3	2	—	2	1	—	3	64
III. Uczniowie ci mieszkali:																			
w Poznaniu u rodziców	30	29	40	36	26	28	25	30	35	25	20	19	19	15	14	18	12	11	432
» » u krewnych	—	2	2	4	1	—	1	2	—	1	—	2	2	—	1	1	6	3	28
» » u osób obcych	2	—	—	2	2	4	—	—	—	1	5	—	1	4	4	4	5	3	37
poza Poznaniem (dojeżdżali)	1	1	—	1	1	—	2	1	—	1	2	1	1	1	1	1	1	1	17
IV. Wiek uczniów:																			
urodzeni w roku 1918	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
1917	13	15	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
1916	11	10	13	17	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
1915	2	3	18	14	9	10	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58
1914	1	1	7	9	10	16	16	9	9	3	2	—	—	—	—	—	—	—	83
1913	—	—	—	1	6	4	8	14	17	15	9	1	1	—	—	—	—	—	76
1912	—	—	—	—	2	1	3	6	8	9	6	4	4	3	1	—	—	—	47
1911	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	6	6	6	6	6	—	—	3	38
1910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	6	2	5	2	5	3	30
1909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	6	5	5	9	6	8	46
1908	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	7	4	3	19
1907	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	5	1	14
1906	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
1905	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2

	I		II		III			IV		V		VI		VII		VIII			Razem
	a	b	a	b	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	R	
V. Zajęcie rodziców:																			
1. ziemianie obszarowi	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	2	2	1	13
2. włościanie i rolnicy drobni	1	1	2	2	—	—	2	1	—	1	1	1	1	—	—	—	4	1	18
3. urzędnicy i oficjaliści rolni	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4
4. robotnicy rolni	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
5. przemysłowcy	1	2	—	—	3	—	2	—	2	1	—	1	2	2	1	1	1	2	21
6. rzemieślnicy	6	4	8	7	2	—	2	3	5	5	4	2	3	7	4	7	5	1	75
7. urzędnicy fabryczni i przemysłowi	1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	10
8. robotnicy » » »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
9. kupcy i przedsiębiorcy handlowi	9	7	11	15	9	9	9	12	8	5	5	7	6	2	1	4	3	3	125
10. urzędnicy handlowi i bankowi	1	—	5	—	1	2	—	1	2	—	—	2	2	—	1	2	2	—	21
11. robotnicy i służba handlowa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
12. urzędnicy poczty i kolei	1	3	2	4	1	4	1	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	23
13. służba i robotnicy poczty i kolei	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4
14. wojskowi stopnia oficerskiego	1	—	2	—	—	—	3	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	10
15. » » niższego	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
16. z wolnych zawodów	1	2	—	2	5	3	2	1	3	4	2	1	1	2	2	2	1	2	36
17. profesorowie i nauczyciele państwowi	1	4	1	3	2	4	2	1	1	2	5	2	2	2	1	3	1	5	42
18. urzędnicy państwowi	3	3	5	6	2	5	2	7	4	3	3	2	2	1	3	1	—	2	54
19. » samorządowi	1	—	—	1	2	2	—	3	1	1	2	1	2	2	1	—	—	—	19
20. służba w urzędach państwowych	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
21. » » » samorządowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
22. kapitaliści i kamienicznicy	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	4
23. wyrobnicy dzienni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24. z innych zawodów	3	2	2	2	1	1	2	1	5	1	—	—		2	1	1	1	—	25
VI. Narodowość: polska u wszystkich																			
VII. Wyznanie: katolickie u wszystkich oprócz 4 ewang.																			
VIII. Promocja uczniów:																			
promowano do klasy wyższej	21	23	28	27	20	23	22	20	24	24	21	17	18	17	18	24	24	16	387
zatrzymano w tej samej klasie	8	5	11	11	10	9	4	9	11	3	4	5	5	2	—	—	—	1	98
nie oceniano	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
w dniu promowania było w klasie	29	28	39	38	30	32	26	29	35	27	25	22	23	19	18	24	24	17	485
odeszli w ciągu roku bez promocji	4	4	3	5	—	—	2	4	—	1	2	—	—	1	2	—	—	1	29

VIII. EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI

I. **Zwyczajny egzamin dojrzałości** własnych uczniów Zakładu odbył się w maju w następującym porządku:

Klasa VIIIa.

Skład komisji egzaminacyjnej: Prof. Uniw. Dr. Stanisław Pawłowski jako przewodniczący, Ostrowski jako dyrektor szkoły, X. Skórnicki jako egzaminator z religji, Biliński z j. polskiego, Dubas z j. łacińskiego i greckiego, Krzyżanowski z historji, Dr. Huss z matematyki i z fizyki.

Egzamin pisemny przeprowadzono dnia 4, 5 i 7 maja. Tematy prac: a) **polskiej:** 1. Co mi dała, jako obywatelowi Polski niepodległej, poezja romantyczna? — 2. Czy dla obecnej Polski literatura przedrozbiorowa stała się już tylko martwą pamiątką, czy też zawiera i dla nas żywą treść? — 3. »Nikt do niewoli, ale każdy rodzi się do posłuszeństwa«. (Staszic). (Temat pierwszy obrało 15, drugi 3, trzeci 3.) — b) **historycznej:** 1. Jasne i tragiczne chwile w dziejach Polski za Stanisława Augusta. — 2. Napoleon I i jego rola w walkach o niepodległość Polski. — 3. Współzawodnictwo państw o wpływy nad morzem Bałtyckiem. (Tematu pierwszego nie obrał nikt, temat drugi 1, trzeci 2.) — c) **łacińskiej**: Tac. Hist. II 76. (Pisało 20 uczniów.) — d) **greckiej:** Platona Symposion roźdź. 36 i 37. (Pisali 4 uczniowie.) e) **matematycznej:** 1. Rozdzielono pewną ilość nagród w sumie 20,400 złotych. Pierwsza nagroda wynosi 15,360 zł, każda następna była pewną (tą samą) częścią poprzedzającej, a ostatnia wynosiła 60 zł. Ile było nagród i ile wynosiła każda z nich? — 2. W kulę o objętosci 74,5 dcm^3 wpisano stożek prosty, w którym przecięcie osiowe ma u wierzchołka kąt wynoszący $54^0 32'$. Obliczyć objętość stożka. — (Pracę tę pisali 2 uczniowie.) — f) **z fizyki**: 1. Znaczenie kondenzatorów elektrycznych. — 2. Kawał miedzi, ogrzany do 100^0 C i ważący 700 gr, wrzucono do kalorymetru lodowego. Miedź stopiła 81,5 gr lodu. Obliczyć ciepło właściwe miedzi. — 3. Daną siłę 10 kg rozłożyć na dwie równoległe w jedną stronę skierowane siły. Odległość między punktami zaczepienia obu sił ma wynosić 40 cm, stosunek obu sił 3 : 5. (Tę pracę pisało 22 uczniów.)

Wynik egzaminu pisemnego był dodatni u wszystkich kandydatów.

Egzamin ustny odbył się dnia 11, 12 i 14 maja. Jeden uczeń nie zdał egzaminu, wszyscy zaś inni otrzymali świadectwo dojrzałości, a mianowicie:

1. Alkiewicz Józef, ur. 8. 7. 1908 w Obozinie.
2. Bączkowski Kazimierz, ur. 20. 2. 1907 w Poznaniu.
3. Beychler Henryk, ur. 25. 6. 1910 w Poznaniu.
4. Bogusławski Edmund, ur. 7. 11. 1908 w Poznaniu.
5. Burchardt Leszek, ur. 5. 4. 1908 w Bninie.
6. Chociszewski Marjan, ur. 6. 7. 1906 w Poznaniu.
7. Chwiałkowski Władysław, ur. 15. 6. 1907 w Poznaniu.
8. Falkowski Marjan, ur. 1. 9. 1908 w Poznaniu.
9. Gosieniecki Zygmunt, ur. 18. 8. 1909 w Gnieźnie.
10. Hardt Zygmunt, ur. 14. 4. 1909 w Warszawie.
11. Ilski Józef, ur. 20. 11. 1908 w Poznaniu.
12. Karólewski Edward, ur. 11. 10. 1908 w Grabowie.
13. Kozłowiecki Czesław, ur. 25. 11. 1909 w Hucie Komorowskiej.
14. Mika Antoni, ur. 3. 1. 1909 w Ratajach.
15. Pankowski Henryk, ur. 12. 1. 1907 w Żydowie.
16. Piwkowski Edmund, ur. 15. 9. 1909 w Trzciance.
17. Rutter Władysław, ur. 7. 4. 1909 w Poznaniu.
18. Skąpski Bohdan, ur. 5. 3. 1908 w Poznaniu.
19. Starzewski Władysław, ur. 30. 6. 1910 w Wadowicach.
20. Śmierzchalski Henryk, ur. 15. 9. 1907 w Łabiszynie.
21. Urbański Jarosław, ur. 3. 9. 1909 w Poznaniu.
22. Walski Stefan, ur. 24. 7. 1909 w Poznaniu.
23. Wesołowski Stanisław, ur. 6. 11. 1909 w Poznaniu.

Klasa VIII b.

Skład komisji egzaminacyjnej: Prof. Uniw. Dr. Stanisław Pawłowski jako przewodniczący, Ostrowski jako dyrektor szkoły, X. Janicki jako egzaminator z religji, Namysł z j. polskiego, Stankiewicz z j. łacińskiego, Abgarowicz z j. greckiego, Tarnawski z historji, Dr. Huss, z matematyki i z fizyki.

Egzamin pisemny przeprowadzono dnia 4, 5 i 7 maja. Tematy prac: a) **polskiej**: 1. Czy dla obecnej Polski literatura przedrozbiorowa stała się już tylko martwą pamiątką, czy też zawiera i dla nas żywą treść? — 2. Powieść polska w okresie pozytywizmu. — 3. Rozwinąć myśl K. Ujejskiego:

»Przysparzajmy sił w ukryciu,
Te trzy hasła miejmy w życiu:
Pracę, jedność i wytrwałość«.

(Temat pierwszy obrał 1, drugi 6, trzeciego nikt.) — b) **z historji**: 1. Jasne i tragiczne chwile w dziejach Polski za Stanisława Augusta. — 2. Napoleon I. i jego rola w walkach o niepodległość Polski. — 3. Historyczne, etnograficzne i gospodarcze podstawy naszych praw do wolnego dostępu do morza. (Temat pierwszy obrało 4, drugi 8, trzeci 5.) — c) **łacińskiej**: Liv. V. 41. — (Pisali wszyscy uczniowie tej klasy.) — d) **greckiej**: nikt nie pisał, gdyż wszyscy obrali j. łaciński. — e) **matematycznej**: zupełnie, jak w kl. VIIIa. — (Pisało 5 uczniów.) — f) **z fizyki**: zupełnie, jak w kl. VIIIa. (Pisało 19 uczniów.)

Wskutek złego wyniku egzaminu pisemnego nie dopuszczono dwu uczniów do egzaminu ustnego.

Egzamin ustny odbył się dnia 14, 15 i 16 maja. Dwaj uczniowie nie zdali egzaminu, reszta zaś otrzymała świadectwo dojrzałości, a mianowicie:

1. Buchwald Wiktor, ur. 23. 12. 1905 w Grabowie.
2. Bulczyński Karol, ur. 3. 9. 1900 w Radzynie.
3. Flieger Rudolf, ur. 9. 3. 1908 w Pniewach.
4. Foerster Stanisław, ur. 5. 11. 1909 w Skokach.
5. Jakubowski Ignacy, ur. 29. 1. 1909 w Modrzu.
6. Jarmusz Jan, ur. 6. 2. 1910 w Trzemesznie.
7. Jurek Marjan, ur. 20. 11. 1906 w Poznaniu.
8. Kołaczkowski Józef, ur. 6. 2. 1910 w Trzemesznie.
9. Koniecki Stefan, ur. 22. 7. 1907 w Poznaniu.
10. Leśny Alojzy, ur. 10. 6. 1905 w Dakowach Mokrych.
11. Lewandowski Teodor, ur. 15. 4. 1907 w Poznaniu.
12. Pakuła Stanisław, ur. 6. 4. 1910 w Grodzisku.
13. Płotek Franciszek, ur. 30. 3. 1906 w Kobylnicy.
14. Schubert Leon, ur. 4. 6. 1909 w Swarzędzu.
15. Sieradzki Czesław, ur. 23. 7. 1909 w Poznaniu.
16. Szymański Jan, ur. 6. 9. 1907 w Jankowie.
17. Świeżawski Daniel, ur. 12. 12. 1909 w Poznaniu.
18. Talarczyk Edmund, ur. 16. 10. 1910 w Poznaniu.
19. Tundak Adam, ur. 23. 11. 1908 w Poznaniu.
20. Urbaniak Edward, ur. 9. 10. 1907 w Wielkich Łąkach.

Klasa VIII Ref.

Skład komisji egzaminacyjnej; Prof. Uniw. Dr. Stanisław Pawłowski jako przewodniczący, Ostrowski jako dyrektor szkoły i egzaminator z j. łacińskiego, X. Janicki jako egzaminator z religji, Biliński z. j. polskiego, Odroń z j. greckiego, Tarnawski z historji, Węgrzynowicz z matematyki i z fizyki.

Egzamin pisemny odbył się dnia 4, 5 i 7 maja. Tematy prac: a) **polskiej:** zupełnie, jak w kl. VIIIa. (Temat pierwszy obrali 2, drugi 3, trzeci 5.) — b) **z historji:** zupełnie, jak w kl. VIIIb. (Temat pierwszy obrali 4, drugiego nikt, trzeci 2.) — c) **łacińskiej:** Tac. Hist. II 76. (Pisało 13 uczniów.) — d) **greckiej:** Platona Symposion rozdz. 36 i 37. (Pisało 3 uczniów.) — e) **matematycznej:** 1. Kupiono towar w dwu gatunkach; jednego za **m** zł, drugiego za **4m** zł, przyczem drugiego o 3 kg więcej niż pierwszego, zaś cena 1 kg drugiego gatunku była o 1 zł wyższa, niż cena 1 kg pierwszego. Ile kupiono towaru pierwszego gatunku i drugiego, ile płacono za 1 kg? Przeprowadzić dyskusję otrzymanych wartości w zależności od **m.** — 2. Trójkąt prostokątny o znanej przeciwprostokątni **c** i kącie a obraca się około przeciwprostokątni. Wyznaczyć powierzchnię i objętość bryły utworzonej pełnym obrotem. Omówić zależność tych wartości od

zmiennego kąta *a*. Wykonać obliczenie szczegółowe, gdy $c=12$ cm, $a=48^0 25'$. (Pisało 15 uczniów.) — f) **z fizyki**: zupełnie, jak w kl. VIIIa. (Pisał 1 uczeń.)

Wynik egzaminu pisemnego był dodatni u wszystkich uczniów. Egzamin ustny odbył się dnia 10 i 11 maja. Dwaj uczniowie nie zdali egzaminu, reszta zaś otrzymała świadectwo dojrzałości, a mianowicie:

1. Jordan Zbigniew, ur. 23. 7. 1911 w Gołaszynie.
2. Kochański Witołd, ur. 19. 5. 1911 w Gorlicach.
3. Konieczny Marjan, ur. 31. 7. 1909 w Poznaniu.
4. Krzyżanowski Marjan, ur. 2. 12. 1908 w Bremen.
5. Leitgeber Andrzej. ur. 26. 10. 1909 w Poznaniu.
6. Lissowski Zygmunt, ur. 14. 4. 1911 w Poznaniu.
7. Młodkowski Jerzy, ur. 1. 5. 1909 w Poznaniu.
8. Musidłowski Konrad, ur. 21. 10. 1908 w Spandau.
9. Robiński Adam, ur. 24. 12. 1909 w Kostrzynie.
10. Sitowski Michał, ur. 29. 9. 1909 w Krakowie.
11. Stankiewicz Włodzimierz, ur. 21. 7. 1910 w Bochni.
12. Szafarkiewicz Marjan, ur. 28. 4. 1909 w Poznaniu.
13. Szałowski Stefan, ur. 9. 1. 1910 w Wiedniu.
14. Woźny Aleksander, ur. 25. 6. 1910 w Usarzewie.

Świadectwa dojrzałości wydano uroczyście dnia 25. maja. Przy pożegnaniu otrzymali trzej abiturjenci »praemium morum et diligentiae« z daru W. Pana Dra Jana Karchowskiego, lekarza szkolnego, a mianowicie: A. Mika (Bol. Prusa »Faraon«), Cz. Sieradzki (Wojciechowskiego Historja literatury polskiej) i W. Kochański (M. Bobrzyńskiego Dzieje Polski w zarysie),

II. **Powtórny egzamin dojrzałości** według § 54 Regulaminu zdał dnia 17. stycznia 1928.

Büttner Witołd, ur. 14. 8. 1907 w Poznaniu.

IX. SPIS UCZNIÓW

(Ułamek po nazwisku oznacza dzień, w którym uczeń odszedł z naszej szkoły.)

I a.

Banaszak Kazimierz 11/2
Blacha Franciszek
Borowiak Bolesław
Buchwald Bernard
Czarczyński Stanisław
Elimer Klemens
Figaszewski Stanisław
Florczyk Edmund
Graczyk Zdzisław 7/5
Grzegorski Zdzisław
Hoffmann Kazimierz
Janiak Tadeusz
Kaźmierczak Józef
Kostka Zenon
Krawczyński Edmund 24/10
Leitholz Antoni
Michałowski Jan
Mizerny Andrzej
Nowaczyk Mieczysław
Palluth Sylwester
Pilaczyński Tadeusz
Prauziński Józef
Raczkowski Henryk
Rydlewski Stanisław
Schultz Józef
Skibiński Tadeusz
Slewczuk Jan
Sokołowski Franciszek
Szuster Henryk
Świderski Bolesław
Unruh Konrad
Wilczyński Aleks. 8/11
Zdrojowy Witold

I b.

Andrzejewski Mieczysł.
Bączkowski Witold
Broniewski Bolesław
Cichosz Marjan
Draski Alfons
Fleszar Rajmund
Graczyk Tadeusz
Hass Jerzy
Hoffmann Marjan
Janicki Jan
Jączek Stanisław
Kaźmierski Tadeusz
Kosicki Andrzej
Kozłowski Bernard
Krupecki Władysław 30/1
Markiewicz Zbigniew
Müller Eugenjusz
Palczewski Stanisław
Piotrowski Jan
Przymusiński Edward 30/1
Rocławski Remigjusz
Rydlewski Zbigniew
Skrzypek Janusz
Stankowski Janusz
Stawski Juljan
Szumnarski Henryk 30/1
Szyfter Witold 30/[illegible]
Śmieszek Jan
Wawrzyniak Stanisław
Wojciechowski Tadeusz
Zasoński Alfons
Żurowski Mieczysław

II a.

Anczykowski Józef
Bieńkowski Krystyn
Bocheński Adam
Buczyński Teofil 7/2
Chlebowski Kazimierz
Czysty Kazimierz
Eborowicz Wacław
Fromm Roman
Frybes Adam
Idaszak Bogdan
Ignaszewski Adam
Jasiewicz Bolesław
Jendrasik Feliks
Jurtsch Bernard
Konarczak Lechosław
Krawczyk Jerzy
Kurpisz Jerzy
Linke Wiktor
Lubiński Jerzy
Majdanowski Stefan
Marecki Witold
Motyliński Marjan
Olejniczak Marjan
Patan Kazimierz
Pieprzyk Wiktor
Piotr Stanisław
Pochanke Tadeusz
Porawski Adam 30/1
Pospiech Wojciech 30/1
Rozmiarek Seweryn
Smolarkiewicz Antoni
Smulkowski Stanisław
Sobek Marjan
Sowiński Witold
Sroka Jan
Syller Włodzimierz
Szukalski Jan
Świderski Stanisław
Wawrzyniak Alfred
Wieczorek Jan
Wilczyński Henryk
Zirpel Paweł

II b.

Baranowski Zygfryd
Bessert Lech
Bogajski Witold
Bręczewski Edmund
Buschke Jan
Dominiak Konrad
Dyczkowski Bogdan
Fitzner Adam
Górczak Jarosław
Grajzer Alojzy
Gról Tadeusz
Haszkiewicz Mieczysław
Herwich Stefan
Janas Bogdan
Janicki Stefan

Janowski Alojzy
Jeszke Bogdan
Judek Stefan
Kaczmarek Marjan $^{30}/_{1}$
Kaszarek Zygmunt
Konieczny Kazimierz
Kupijaj Witold
Kwaśniewski Bronisław
Lissowski Witold
Matczyński Marjan
Michałkiewicz Maciej
Michałowski Sławosz $^{2}/_{3}$
Olejnik Stanisław
Piątek Bogdan $^{30}/_{1}$
Piotrowski Józef

Piszczek Franciszek
Płończak Lech
Płonczyński Witold $^{6}/_{3}$
Poplewski Mieczysław
Raczkowski Olgierd
Schulte-Noelle Bronisł.
Skotnicki Bogdan
Smólski Leon
Sroka Zbigniew
Szukalski Adam $^{20}/_{2}$
Waga Tadeusz
Wieloch Edwin
Zoellner Walerjan

III a.

Bryza Józef
Dorożalski Zbigniew
Fleszar Fryderyk
Górecki Józef
Grzechowiak Florjan
Hamerski Jan
Jaraczewski Tadeusz
Jaskólski Juljan
Kalinowski Jan
Kędzierski Bogdan

Klichowski Witold
Kowalski Henryk
Kucharski Tadeusz
Malinowski Antoni
Michałowski Edmund
Moroń Edward
Olszański Wincenty
Organiściak Władysław
Ostrowski Henryk
Ostrowski Zbigniew

Pietrzyk Zdzisław
Popowski Jerzy
Powałowski Zenon
Przybecki Mieczysław
Schulz Zenon
Skotnicki Włodzimierz
Szefler Florjan
Wituski Janusz
Woźny Edmund
Ziętkiewicz Jan

III b.

Boettner Jerzy
Cenkier Seweryn
Generowicz Zbigniew
Gnatowski Jerzy
Jax Leszek
Jóźwiak Władysław
Kaczmarek Mirosław
Kapałczyński Zygmunt
Kiciński Zbigniew
Kruk Zbigniew
Lisowski Kazimierz

Mann Mieczysław
Marciniak Jarogniew
Michałowski Bohdan
Namysłowski Leszek
Neterowicz Edmund
Osadziński Jerzy
Pacyński Jacek
Radomiński Wojciech
Reinholz Władysław
Ryffert Jerzy
Senger Alfons

Serdecki Tadeusz
Szymczak Bogdan
Smereka Marjan
Syller Bogdan
Śluzar Władysław
Wereszczako Witold
Wilczkowiak Henryk
Wiznerowicz Stefan
Zakrzewski Andrzej
Zdrojowy Henryk

III c.

Augustyniak Witold
Banaszak Stefan
Baranowski Tadeusz
Błociszewski Andrzej
Dykier Walerjan
Dziwak Józef
Henschel Edmund
Jakś Ludwik
Lukserek Florjan
Modzelewski Ildefons

Muszyński Zbigniew
Napierała Sylwester
Palczewski Mikołaj
Piechocki Tadeusz
Płotek Teodor
Radomski Aleksander
Sarna Zbigniew
Sieradzon Witalis
Staszewski Ludwik $^{3}/_{4}$
Stefaniak Janusz

Sulikowski Maksymiljan
Szafarkiewicz Ignacy
Szukalski Kazimierz
Talaga Stefan
Walter Henryk $^{16}/_{9}$
Wiza Bernard
Załachowski Bogdan
Zientek Bożydar

IV a.

Białkowski Tadeusz
Bogacki Lech
Borchardt Włodzimierz
Bury Jan
Busza Władysław
Duszyński Zygmunt
Fęglerski Bogdan
Gosieniecki Antoni
Górecki Czesław
Grzesiak Zygmunt 25/5
Kaczmarek Roman
Kajewski Jan
Kosko Stefan
Kwaśniewski Zbign. 8/11
Małecki Witold
Michałkiewicz Witold
Nowacki Zenon
Nyka Jerzy
Palczewski Marjan
Pawlak Franciszek
Poplewski Witold
Prauziński Stanisław
Radomiński Tadeusz
Rozmarynowicz Witold
Sośnicki Feliks
Stęszewski Edmund
Szczepankiewicz Jan
Talarczyk Witold
Tasiemski Kazimierz
Walkowski Czesław
Wietrzykowski Florjan
Zboromirski Władysł. 14/6
Ziemiałkowski Zbign. 30/1

IV b.

Borowski Tadeusz
Celichowski Zygmunt
Czaplicki Mieczysław
Duralski Zbigniew
Fänger Karol
Frąckowiak Roman
Galuba Benon
Hamerski Wacław
Hoffmann Karol
Jaszewski Zdzisław
Karchowski Zygmunt
Karpiński Henryk
Kawicki Wojciech
Knowski Janusz
Kozłowski Zdzisław
Kujawski Alfons
Łopiński Leon
Nowakowski Konstanty
Nowicki Alfons
Olszański Zbigniew
Popowski Bronisław
Preiss Teofil
Sierszulski Roman
Stachowski Brunon
Stępka Marjan
Stryjakowski Stanisław
Szczepański Edmund
Szczepski Olech
Szymandera Hipolit
Trompéteur Kazimierz
Wiewiórowski Tadeusz
Woltman Bernard
Ziętek Zdzisław
Ziętkiewicz Stanisław
Ziółkowski Kazimerz

V a.

Ballenstedt Ludwik
Berchert Franciszek
Broniarz Jarogniew
Broniewski Edward
Busza Edmund
Drygas Przemysław
Fleszar Mieczysław
Frąckowiak Stanisław
Galczewski Ksawery
Janicki Walerjan
Jasiewicz Romuald
Kaczmarek Bernard
Kędzia Zbigniew
Kowalski Kazimierz 23/5
Krzyżankiewicz Janusz
Kwaśniewski Tadeusz
Lisiecki Henryk
Ławicki Stanisław
Michałowski Przemysł.
Opitz Eugenjusz
Ratajczak Stefan
Schulz Marjan
Sobczak Jan
Szczepaniak Stefan
Szymański Leon
Szymański Witold
Wilden-Ruczyński Rom.
Zamiara Marjan

V b.

Boesche Zygmunt 3/4
Bręczewski Marjan 12/6
Dembiński Marjan
Dyczkowski Adam
Hasiński Edward
Jóźwiak Henryk
Kandulski Witold
Ligocki Alfred
Marcinkowski Henryk
Matheus Jan
Mielcarek Eugenjusz
Osadziński Adam
Palczewski Stanisław
Polcyn Tadeusz
Przybecki Edmund
Ratajski Kordjan
Rozmarynowicz Szczęsny
Smulkowski Melchjor
Szczepski Jarogniew
Szukalski Alfons
Szukalski Marjan
Ślusar Aleksander
Tłuchowski Edgar
Urbanowski Kazimierz
Wodnikowski Edmund
Wojciechowski Aleks.
Zielewski Jarosław

VI a.

Adamczewski Włodzim.
Banaszak Bogdan
Bogacki Bogdan
Bogajewski Tadeusz
Choynacki Zygmunt
Cichy Henryk
Gardzielewski Hubert
Homan Jan
Jeszke Witold
Kasprowicz Władysław
Kompf Janusz
Kordus Zygfryd
Korytowski Leon
Marszałek Leon
Robaszkiewicz Edmund
Roesel Rudolf
Skoczyński Tadeusz
Syller Zbigniew
Schulz Wacław
Twardowski Zdzisław
Widelicki Marjan
Woda Edmund

VI b.

Anders Henryk
Andrzejewski Stanisław
Gustowski Zdzisław
Jaeschke Bogdan
Jerzykiewicz Zbigniew
Knitter Tadeusz
Korek Zdzisław
Lisek Zenon
Marciniec Włodzimierz
Mieloch Jerzy
Muszkieta Karol
Olszewski Jan
Perz Maciej
Porawski Tadeusz
Przysiecki Tadeusz
Radoński Antoni
Rączkowski Stanisław
Stawowiak Stanisław
Terlecki Zenon
Thiel Jerzy
Wyszyński Bolesław
Zygler Zygmunt
Żurawski Bogdan

VII a.

Bartkowiak Edmund
Bogajewski Zenon
Drobnik Jan
Globisz Włodzimierz
Kochaniewicz Roman
Kołaczkowski Stanisław
Konieczny Bolesław
Kufel Władysław
Ludwiczak Witalis
Masłoń Jan
Neumann Ignacy
Nowak Stanisław
Nowak Zdzisław
Nowakowski Tadeusz
Pacyński Adam
Siwa Adam
Sowiński Kazimierz $^{14}/_{6}$
Sroka Stanisław
Szulc Bogdan
Zakrzewski Stanisław

VII b.

Bartkowiak Stanisław
Czartoryski Adam $^{27}/_{9}$
Górski Jarosław
Jańczak Stefan
Jerzykiewicz Alfred
Kirschke Tadeusz
Kitka Jan
Komar Władysław
Kozłowiecki Adam
Krokowski Stanisław
Kubicki Karol
Leitgeber Witold
Matecki Stefan
Namysł Władysław
Niebieszczański Adam
Obst Leon $^{8}/_{6}$
Pomorski Jan
Preiss Jarogniew
Rynarzewski Adam
Żurek Konstanty

VIII a.

Alkiewicz Józef
Bączkowski Kazimierz
Beychler Henryk
Bogusławski Edmund
Burchardt Leszek
Chociszewski Marjan
Chwiałkowski Władysł.
Chylewski Marjan
Falkowski Marjan
Gosieniecki Zygmunt
Hardt Zygmunt
Ilski Józef
Karolewski Edward
Kozłowiecki Czesław
Mika Antoni
Pankowski Henryk
Piwkowski Edmund
Rutter Władysław
Skąpski Bohdan
Starzewski Władysław
Śmierzchalski Henryk
Urbański Jarosław
Walski Stefan
Wesołowski Stanisław

VIII b.

Buchwald Wiktor
Bulczyński Karol
Flieger Rudolf
Foerster Stanisław
Frąckowiak Antoni
Gzowski Władysław
Jakubowski Ignacy
Jarmusz Jan
Jurek Marjan
Kołaczkowski Józef
Koniecki Stefan
Leśny Alojzy
Lewandowski Teodor
Pakuła Stanisław
Patan Roman
Płotek Franciszek
Porawski Czesław
Schubert Leon
Sieradzki Czesław
Szymański Jan
Świeżawski Daniel
Talarczyk Edmund
Tundak Adam
Urbaniak Edward

VIII Ref.

Byczkowski Edward
Jordan Zbigniew
Kochański Witold
Konieczny Marjan
Krzyżanowski Marjan
Leitgeber Andrzej
Lissowski Zygmunt
Mietliński Kazimierz
Mietliński Wacław
Młodkowski Jerzy
Musidłowski Konrad
Robiński Adam
Sitowski Michał
Stankiewicz Włodzim.
Szafarkiewicz Marjan
Szałowski Stefan
Trybus Alfons $^{4}/_{2}$
Woźny Aleksander
